

Katariina Ota

Ystäväksi maahanmuuttajaäidille:

Maahanmuuttajaäitien kokemuksia MLL:n toiminnasta

LAB-ammattikorkeakoulu

Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta

Sosionomi (AMK)

Opinnäytetyö 2020

Tiivistelmä

Tekijä Ota, Katariina	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 33	Valmistumisaika Syksy 2020
Työn nimi Ystäväksi maahanmuuttajaäidille: Maahanmuuttajaäitien kokemuksia MLL:n toiminnasta		
Tutkinto Sosionomi (AMK)		
Ohjaavan opettajan nimi, titteli ja organisaatio Minna Markkanen, lehtori, sosiaali- ja terveysala, LAB-ammattikorkeakoulu		
Toimeksiantajan nimi, titteli ja organisaatio Christa Carpelan, toiminnanjohtaja, Mannerheimin lastensuojeluliiton Kaakkois-Suomen piiri		
Tiivistelmä Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää maahanmuuttajaäitien kokemuksia Mannerheimin lastensuojeluliiton (MLL) Ystäväksi maahanmuuttajaäidille toiminnasta. Tutkimusalueena oli MLL:n Kaakkois-Suomen piiri. Maahanmuuttajaäitien kokemuksia selvitettiin puolistrukturoiduilla teemahaastatteluilta kotoutumisen näkökulmasta. Päähuomio oli siinä, kuinka ystävätoiminta näkyy maahanmuuttajaäitien jokapäiväisessä elämässä ja kotoutumista tukevissa tekijöissä, kuten kulttuurisessa ja yhteiskunnallisessa osaamisessa sekä kielitaidossa. Haastattelut litteroitiin ja tutkimusaineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä. Selkeimpinä teemoina aineistosta erottuvat kieli ja osallisuus. Ystävätoiminta näyttyy haastateltujen elämässä lisääntyneenä vuorovaikutuksena ja mahdollisuutena käyttää suomen kieltä. Tärkeänä pidettiin jo tietoa siitä, että on joku, jolta voi tarvittaessa kysyä paikallisista tavoista tai mieltä askarruttavista asioista.		
Asiasanat kieli, kotoutuminen, ystävätoiminta		

Abstract

Author Ota, Katariina	Type of Publication Bachelor's thesis	Published Autumn 2020
	Number of Pages 33	
Title of Publication Friend for an immigrant mom: MLL's action experienced by immigrant mom's		
Name of Degree Bachelor of social services (UAS)		
Name, title and organization of the supervising teacher Ms. Minna Markkanen, lecturer, social services and health care, LAB University of Applied Sciences		
Name, title and organization of the client Ms. Christa Carpelan, executive director, Mannerheim's child welfare associations Southeastern district		
Abstract <p>This research was meant to find out about the experiences of immigrant mothers about Mannerheim's child welfare association's (MLL) Friend for an Immigrant mom action. Research area was MLL's Southeastern Finland district.</p> <p>The data for this thesis was collected by semi-structured thematic interviews. The main interest was on how immigrant mom's feel the Friend for an Immigrant Mom action shows in their everyday life and how it increases their cultural and language skills. The interviews were transcribed, and research material analyzed with data-driven content analysis.</p> <p>Based on the findings, the friend for an immigrant mom action gives the interviewed mothers more relations and opportunities to use Finnish language. It also gives them someone to rely on and ask about cultural manners or language when needed.</p>		
Keywords Language, integration, voluntary friend		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Maahanmuutto ja kotouttaminen.....	2
2.1	Muuttoliike Suomeen	2
2.2	Maahanmuuttajien työllistyminen Suomessa	2
2.3	Maahanmuuttajien asema lainsäädännössä	4
2.4	Kotouttaminen Suomeen	5
3	Kotoutuminen	6
3.1	Akkulturaatio.....	6
3.2	Kotoutumisen edistäminen.....	8
4	Maahan muuttaneen äidin kotoutuminen	11
4.1	Hyvinvoinnin haasteita	11
4.2	Monikulttuurinen vanhemmuuden ympäristö.....	12
5	Mannerheimin lastensuojeluliitto kotoutumisen tukena.....	14
5.1	Mannerheimin lastensuojeluliitto	14
5.2	Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminta	14
6	Tutkimusprosessi.....	16
6.1	Tutkimusongelma	16
6.2	Tutkimusmenetelmät.....	16
6.3	Aineiston keruu.....	17
7	Kokemuksia ystävätoiminnasta.....	19
7.1	Ystävätoiminta ja jokapäiväinen elämä	19
7.2	Paikallinen ystävä ja kielen oppiminen.....	21
7.3	Paikallinen ystävä ja osallisuus.....	22
8	Eettisyys ja luotettavuus	25
9	Yhteenveto ja pohdinta	26
	Lähteet.....	29

Liitteet

Liite 1. Haastattelurunko.

1 Johdanto

Maahanmuutto ja kotoutuminen ovat ajankohtaisia teemoja yhteiskunnassa, kansainvälisessä politiikassa ja mediassa sekä ihmisten jokapäiväisessä elämässä. Erilaisista alkupeleistä tulevien ihmisten kohtaamiset lisääntyvät. Maahan muuttaneiden osuus kunnissa kasvaa vuosi vuodelta ja siten myös kotoutumiseen ja kotouttamistoimiin panostamisen yhteiskunnallinen merkitys kasvaa.

Tämä on laadullinen tutkimus maahan muuttaneiden äitien kokemuksista MLL:n Ystäväksi maahanmuuttajaäidille (YMÄ) -toiminnasta. Tarkoituksena on saada lisätietoa maahan muuttaneiden naisten kokemuksista ja ajatuksista heidän kotoutumisensa tukemiseen suunnatusta vapaaehtoistyöstä. Käytin tutkimusmenetelmänä teemahaastatteluja, koska halusin saada maahanmuuttajaäitien äänen ja henkilökohtaiset kokemukset mahdollisimman kattavasti näkyviin. Litteroimani aineiston käsittelyssä käytin samasta syystä juuri aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Tulokset ja analyysi valmistuivat lokakuussa ja opinnäytetyö viimeisteltiin joulukuussa 2020.

Tutkimuksen kohderyhmänä olivat maahan muuttaneet naiset ja tarkemmin pienten lasten äidit, sillä he jäävät usein vähintään lapsen ensimmäiseksi vuodeksi kotiin. Maahanmuuttajaäitien kotoutumisen tukeminen pian muuton jälkeen on tärkeää, sillä myöhemmin voi olla vaikeampi aloittaa kotoutumista, jos on alkuvaiheessa tottunut selviämään yksin. Siksi keskityn opinnäytetyössäni nimenomaan maahan muuttaneisiin äiteihin. Valtaväestöön kuuluvat vapaaehtoiset ystävät ovat merkittävä apu kotoutumisessa, sillä he ovat aidompi ja helpommin lähestyttävä kontakti kuin viranomaiset. YMÄ- toiminnasta on tehty opinnäytetöitä aikaisemminkin, mutta tutkimusten näkökulmat ja kohderyhmärajaukset ovat olleet erilaisia kuin tässä työssä.

2 Maahanmuutto ja kotouttaminen

2.1 Muuttoliike Suomeen

Läntiseen Eurooppaan verrattuna maahanmuutto Suomeen on ollut vähäistä. Muutto on kuitenkin lisääntynyt 2000-luvulla, ja vuosina 2010–2016 Suomeen muutti noin 30 000 ulkomaan kansalaista vuodessa. Vuonna 2017 Suomen väestöstä 4,5 % oli ulkomaan kansalaisia ja vieraskielisiä väestöstä oli 6,8 %. Maahanmuutto keskittyy suurimpiin kaupunkeihin. (Väestöliitto 2020.) Noin puolet maahan muuttaneista on naisia (Tilastokeskus 2017b), ja pienten lasten äideillä on usein tapana jäädä vähintään lapsen ensimmäiseksi elinvuodeksi kotiin (Salmi & Närvi 2017, 18). Koska maahan muuttaneiden osuus kunnissa on kasvamassa (Tilastokeskus 2017a), myös kotoutumiseen ja kotouttamistoimien yhteiskunnallinen merkitys lisääntyy.

Vuonna 2019 Maahanmuuttoviraston myöntämistä oleskeluluvista 40,3 % perustui perheisiin, 37,2 % työhön, 20,6 % opiskeluun ja 1,8 % muihin syihin (Maahanmuuttovirasto 2020a). EU- ja ETA- maista muuttaneet eivät tarvitse oleskelulupaa, vaan heille riittää oleskeluoikeuden rekisteröinti kolmen kuukauden maassa oleskeluajan jälkeen. Ulkomaista alkuperää olevien työ ja hyvinvointi -tutkimuksen mukaan ulkomailta syntyneistä 15–64-vuotiaista ulko-maalaistaustaisista 54 % ilmoitti vuonna 2014 muuttaneensa maahan perheistä, 17 % työn, 11 % pakolaisuuden, 10 % opintojen ja 8 % muun syyn vuoksi. Tutkimuksessa selvitettiin nimenomaan kohdehenkilöiden itsensä mieltämää syytä maahanmuutolle. (Sutela ja Larja 2015.) Muuton juridiset perusteet voivat siis poiketa siitä, mikä koetaan alkuperäiseksi syyksi muutolle.

Vaikka ulkomaista syntyperää olevan väestön vähäisyys onkin tukenut kulttuurisesti homogeenisen Suomen myyttiä, on kansainvälistä muuttoliikettä tänne tapahtunut aina. Suomen merkittävimpiä etnisiä vähemmistöryhmiä ovat romanit, venäläiset, ruotsalaiset, juutalaiset, tataarit sekä saamelaiset. Kulttuurisen homogeenisyyden myytillä on aikanaan ollut kansallisvaltion luomista ja vahvistamista tukeva tehtävä. Oletettu homogeenisyys saattaa nykyään vaikuttaa muun muassa erilaisuuden vähäiseen huomioimiseen ja arvostukseen puheissa ja käytännöissä. (Peltola 2014, 13–15.)

2.2 Maahanmuuttajien työllistyminen Suomessa

Anisin (2013, 148) mukaan maahanmuuttajien heikkoihin elinoloihin liittyvät ongelmat ja niihin reagointi selitetään helposti kulttuurilla, vaikka kyse on usein suuresta muutoksesta johdetuista sosiaalisista ongelmista, mm. työttömyydestä, turvattomuudesta, yksinäisyydestä tai asumisongelmista. Esimerkiksi syrjäntäkokemukset tai huono sosiaali- ja terveystalouden

saatavuus voi olla edellä mainittujen ongelmien taustalla. (Anis 2013, 148.) Työ muodostaa ihmiselle luontevan ympäristön sosiaalisten suhteiden solmimiselle ja perheen ulkopuoliselle vuorovaikutukselle. Maahan muuttaneille työssäkäynti on erityisen arvokasta myös siksi, että se tutustuttaa suomalaiseen elämäntapaan, normeihin, arvomaailmaan ja yhteiskuntaan. Työttömyys on kuitenkin yleinen ongelma Suomeen muuttaneille. Kielitaidottomuus ja uuden yhteiskunnan tuntemuksen sekä kontaktien puute ovat haasteita, jotka maahan muuttanut joutuu monesti kohtaamaan. (Alitolppa-Niitamo 2005, 39–40.) Vaikka maahan muuttaneet ovat tilastollisesti useammin työikäisiä ja -kykyisiä, ovat heidän työttömyyslukunsa kuitenkin suurempia kuin valtaväestöllä. Etenkin maahan muuttaneiden naisten työttömyys on yleistä. (Väestöliitto 2008, 52–53; Larja 2019, 28–29.)

Maahan muuttaneiden työnhaku on haastavaa ja sen todistaa mm. Helsingin yliopiston tutkimus, jonka mukaan ulkomaalainen nimi vaikuttaa negatiivisesti työnhakuun Suomessa. Tutkimuksessa selvitettiin ulkomaalaisen nimen vaikutusta työhaastattelukutsun saamiseen lähettämällä tuhansia työhakemuksia, joihin kaikkiin kirjattiin koulutustausta Suomessa, ja hakemuksia erottavaksi tekijäksi jäi käytännössä vain nimi. Tutkimuksessa käytettiin viiteen eri kansalaisuuteen viittaavia nimiä. Tulosten mukaan suomalaisella nimellä oli selvästi helpointa saada haastattelukutsu. Tämän jälkeen järjestyksessä tulivat englantilaiset, venäläiset, irakilaiset ja viimeisenä somalialaiset nimet. Tulokset voi tulkita niin, ettei yhdenvertaisuus työmarkkinoilla toteudu. (Ahmad 2020.)

Taloudellisen kehityksen ja yhteistyön järjestön (OECD) mukaan Suomen tulisi kiinnittää erityistä huomiota naisten ja lasten kotouttamiseen, jotta heidän panoksensa talouteen ja yhteiskuntaan lisääntyisi. Maahan muuttaneilla alaikäisten lasten äideillä työttömyys on selvästi yleisempää kuin valtaväestön vastaavalla ryhmällä. Erot maahan muuttaneiden ja valtaväestön lasten koulutuloksissa ovat Suomessa muiden OECD maiden vastaaviin tuloksiin verrattuna huomattavat. Yhtenä selityksenä OECD arvelee tähän Suomen kotihoidontukea, joka saattaa kannustaa maahan muuttaneita äitejä hoitamaan lapsiaan pitempään kotona. Tällöin varhaiskasvatuksen tarjoama kosketus suomen kieleen jää maahan muuttaneiden lapsilla vajavaiseksi. (OECD, 2018.)

Kotimaisen kielen osaaminen on onnistuneen kotoutumisen kannalta keskeisin tekijä, ja Suomessa on muista OECD-maista poiketen rahoitettu julkisilla varoilla työelämän ulkopuolella olevien maahan muuttaneiden kielikursseja. OECD kannustaa kuitenkin keskittymään enemmän oppisopimuskoulutuksen mahdollisuuksien tarjoamiseen ja palkkatukuihin, jotta varhaisia työelämäkontakteja syntyy ja myös kielen saisi linkitettyä paremmin työelämään. (OECD 2018.)

2.3 Maahanmuuttajien asema lainsäädännössä

Suomen perustuslaki on Suomen lainsäädännöllinen perusta. Sen mukaan ketään ei saa asettaa eriarvoiseen asemaan ilman hyväksyttävää perustetta. Se oikeuttaa myös oman kielen, kulttuurin sekä uskonnon harjoittamisen ja asettaa julkisen vallan tehtäväksi mm. työllisyyden edistämisen ja riittävän sosiaaliturvan tarjoamisen. (Suomen perustuslaki 11.6.1999/731, 6§, 11§, 17§, 18§, 19§.) Yhdenvertaisuuslaki velvoittaa viranomaiset, koulutusten järjestäjät ja yli 30 henkilöä työllistävät työnantajat laatimaan yhdenvertaisuutta edistävän suunnitelman toimintaansa liittyen. Myös pienempien yritysten on pyrittävä toimimaan yhdenvertaisuutta edistävasti. (Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014, 5§, 6§, 7§.) Sosiaalihuoltolailla turvataan kunnallisten sosiaalihuollon palvelujen laatu. Sosiaalihuollon tarkoitus on edistää hyvinvointia, osallisuutta sekä sosiaalista turvallisuutta ja vähentää eriarvoisuutta. Sosiaalihuollon kiireelliset palvelut koskevat kaikkia kunnassa oleskelevia, mutta kiireettömiin palveluihin on oikeus vain henkilöllä, jolla on kotikuntapaikka. (Sosiaalihuoltolaki 1301/2014, 1§, 12§.) Sosiaaliturvan suurta uudistusta alettiin valmistella keväällä 2020 ja sen on määrä valmistua keväällä 2027. Tavoitteena on muokata sosiaaliturva joustavammaksi ja paremmin ennakoitavaksi. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2020.)

Ulkomaalaislaki antaa raamit ulkomaalaisten maahan tulolle ja maasta lähtemiselle, Suomessa oleskelulle ja työnteolle. Laki määrittelee ulkomaalaiseksi henkilön, joka ei ole Suomen kansalainen. (Ulkomaalaislaki 2004, 2§, 3§.) Lainsäädännössä määritellään tarkemmin turvapaikkaa hakevien ja sen saaneiden toimeentuloon ja huolenpitoon liittyviä asioita sekä toimia ihmiskaupan uhrin tunnistamiseksi ja auttamiseksi (Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 17.6.2011/746, 1§).

Laki kotoutumisen edistämisestä velvoittaa kuntia sekä työ- ja elinkeinohallintoa siihen, että maahan muuttaneet saavat tarpeelliset palvelut kotoutumisensa tueksi. Kotouttamisen kehittämisen on oltava monialaista yhteistyötä, johon osallistuvat kunnan, työ- ja elinkeinotoimiston sekä poliisin lisäksi kotoutumista tukevat järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt. Laki määrää kunnat laatimaan kunnanvaltuustoon hyväksyttäväksi menevän kotouttamisohjelman vähintään neljän vuoden välein joko itsenäisesti tai yhteistyössä muiden kuntien kanssa. Tarpeellisiksi kotoutumista tukeviksi palveluiksi luetaan muun muassa palveluita ja työelämää koskeva ohjaus ja neuvonta. Kahden kuukauden kuluttua asiakkuuden alkamisesta työ- ja elinkeinotoimistossa tai kunnan sosiaalipalveluissa, maahan muuttaneelle tehdään alkukartoitus, jossa hänen tilanteensa selvitetään ja etsitään hänelle sopiva tapa kotoutumiseen. (Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386, 6§, 8§, 9§, 31§, 32§.)

2.4 Kotouttaminen Suomeen

Sosiaali-, terveys- ja kotouttamispalvelujen toimijat ovat ensimmäisiä maahan muuttaneiden kohtaamia tahoja Suomessa. Maahan muuttaneiden asettumisen tueksi kehitetty kotouttamisideologia ja sen käytännöt määrittävät osaltaan yhteiskuntaan kuulumisen normeja. Maahan muuttaneiden odotetaan kiinnittyvän työmarkkinoihin ja veroja maksamalla ylläpitävän vastavuoroista suhdetta valtioon. Vaikka työmarkkinajäsenyys kotoutumisen kriteerinä on vahva, on maahan muuttaneiden työmarkkinoihin kiinnittyminen koulutustaus-tasta riippumatta ollut heikompaa kuin valtaväestön. (Peltola 2014, 15.)

Viranomaisten ja järjestöjen yhteistyöryhmissä kartoitetaan kotouttamistoimia ja jaetaan tehtäviä alueellisesti. Kolmannen sektorin toimijat tukevat maahan muuttanutta kotoutumisen edetessä tarjoamalla osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksia erilaisen toiminnan, vuorovaikutuksen ja vertaistuen avulla. Järjestötoimijoita ovat muun muassa valtakunnalliset järjestöt, paikalliset yhdistykset sekä uskonnolliset yhteisöt. Myös maahan muuttaneiden omat yhdistykset voivat tarjota osallisuuden kokemuksia. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020a.)

Neuvola ja varhaiskasvatus ovat alle kouluikäisten lasten perheissä kotoutumisen kannalta merkittäviä toimijoita. Neuvola tukee vanhemmuutta sekä kielen kehitystä. Varhaiskasvatus mahdollistaa lapsen osallisuuden suomenkieliseen kulttuuriympäristöön. (Työ- ja elinkeinoministeriö 2020b.) Hyvän kotoutumisen tukeminen edellyttää sekä ammattilaiselta että asiakkaalta avointa ja vastavuoroista kohtaamista ilman ennakko-oletuksia. Työ- ja elinkeinoministeriön tutkimusten mukaan maahanmuuttajataustaisten asiakkaiden kohtaaminen samanveroisina yksilöinä äitiys- ja lastenneuvolan, varhaiskasvatuksen sekä koulun työntekijöiden taholta aiheuttaa kuitenkin vielä haasteita. Ongelmakeskeinen- ja kulttuuritekijöitä korostava puhe maahanmuuttajataustaisista asiakkaista oli ammattilaisten keskuudessa suhteellisen yleistä. Osalla ammattilaisista vaikuttaisi olevan vahva käsitys oman kulttuurinsa toimintatavoista oikeina tapoina toimia, jolloin aito kohtaaminen toisesta kulttuurista tulevan kanssa estyy tai toimii integratiivisen, eli vastavuoroisen kotoutumisen ideologiaa vastaan. Jos ammattilaiset ovat ainoa varsinainen kontakti valtakulttuurin jäsenen, korostuu näiden kohtaamisten merkitys osana kotoutumista. (Hiitola & Peltola 2018, 127–143.)

3 Kotoutuminen

3.1 Akkulturaatio

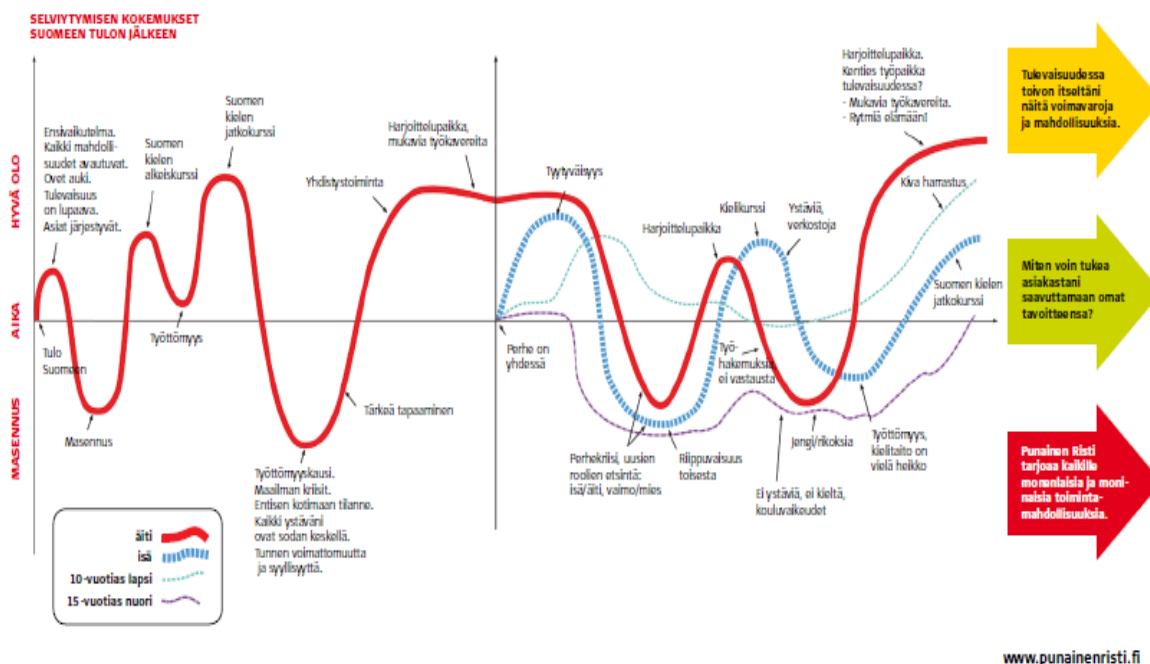
Vaikka muuton syyt voivat olla hyvin moninaisia, positiivisia ja negatiivisia tekijöitä, kaikki muuttajat kokevat väistämättä muutoksen aiheuttamaa stressiä. Uuden kulttuurin tavat, toimintamallit ja elämänarvot voivat tuntua oudoilta, ja aiemmin opitut mallit menettävät merkityksensä uudessa kulttuurissa. Myös sosiaaliset verkostot jäävät usein valtaosin kotimaahan. Lisäksi uudessa maassa vuorovaikutustilanteissa on käytettävä joko uuden maan kieltä tai toista vierasta kieltä. Kommunikointia eri kulttuurissa kasvaneiden kanssa vaikeuttavat myös erilaiset eleviestinnän tavat. Maahan muuttanut voi tuntea, ettei häntä ymmärretä, eikä hänen kulttuurinen identiteettinsä kiinnosta. Asiointi virastoissa tai lääkärissä voi olla haasteellista. Tavat olla yhteydessä eri toimijoiden, esimerkiksi opettajien, kanssa voivat vaihdella suuresti eri maissa. (Schubert 2013, 63–67.)

Turvallisuuden tunne vähentää oleellisesti stressiä, mikä korostuu vieraassa kulttuurissa entisestään. Kotoutumisprosessi on jatkuvaa totutun ja uuden välillä tasapainottelua, ja kotoutumiseen vaikuttaa olennaisesti se, kuinka hyvin maahan muuttanut tässä onnistuu. Mikäli sosioekonominen tilanne ei ole erityisen hankala, on maahan muuttaneella usein ensimmäisinä vuosina eniten motivaatiota oppia uuden maan kieli ja tapakulttuuri. Sopeutumiseen liittyvä stressi ja vieraantumisen tunne tuntuvat yleensä voimakkaammin vasta asettumisen jälkeen. (Schubert 2013, 64–65.) Tämän vuoksi pieniä lapsia kotona hoitaville vanhemmille on tärkeä löytää vaihtoehtoisia keinoja saada jo kotoutumisen alkuvaiheessa tuntea uuden maan kieleen ja kulttuuriin.

Kotoutumiseen ja akkulturaatioon, eli kulttuurien väliseen sopeutumisprosessiin, liittyvät tunteet voivat aaltoilla eri vaiheissa ja elämäntilanteissa, ja kotoutumistahti perheenjäsenten kesken voi myös olla erilainen. Punaisen Ristin kotoutumiskaari (Kuva 1) kuvaa erilaisien tapahtumien tyypillisiä vaikutuksia kotoutumisen tunneallokoon ja havainnollistaa perheenjäsenten tunnemaailmoiden eroavaisuuksia kotoutumispolulla. Eri väriset viivat esittävät eri perheenjäsenten tunnetilojen vaihteluita kuviteltujen tapahtumien mukaisesti.

KOTOUTUMINEN ON PROSESSI

KOTOUTUMISKAARI

Kuva 1. Punaisen Ristin kotoutumiskaari (Punainen Risti 2019)

Kotoutuminen on siirtymävaihe, jossa vanhat roolit, normit ja toimintatavat tulevat itselle näkyviksi, niitä tarkastellaan uudelleen ja yritetään joko etsiä uusia tai muokata vanhoja tapoja paremmin uuteen ympäristöön sopiviksi. Irrottaudutaan vanhasta, mutta ei vielä olla kiinnittyneitä uuteen. Voimattomuus oman elämän ohjaamisessa voi hämmentää. (Ali-tolppa-Niitamo & Leinonen 2013, 99–101.)

Akkulturaatio on aina molemminpuolinen, mutta yleensä valtakulttuurin dominoima. Kanadalainen psykologi John Berry jakaa kotoutumisen asenteet neljään luokkaan maahan muuttaneen näkökulmasta tarkasteltuna (Kuva 2).

Toive/tarve oman kulttuurin säilyttämiseen		
	Kyllä	Ei
Kontaktin tarve yhteiskunnan muihin ryhmiin/valtaväestöön	Kyllä Integraatio= Yhdentyminen	Ei Assimilaatio= sulautuminen
	Ei Separaatio= eristäytyminen	Ei Marginalisaatio= Syrjäytyminen

Kuva 2. John Berryn akkulturaatiostrategiataulukko (Tampereen ammattikorkeakoulu 2015)

Berry luokittelee asenteet sen mukaan, kuinka suuri tarve maahan muuttaneella on kontaktiin valtaväestön kanssa sekä kuinka suuri tarve hänellä on säilyttää omaa kulttuuriaan. Assimilaatiossa ihminen pyrkii osaksi valtakulttuuria ja luopuu omasta kulttuuri-identiteetistään. Separaatiossa taas ihminen takertuu vain omaan kulttuuri-identiteettiinsä, eikä pyri lainkaan kontaktiin valtaväestön kanssa. Marginalisaatiossa ihminen ei koe olevansa osa kumpaakaan kulttuuria ja hän syrjäytyy molemmista. Tämä on hyvinvoinnin kannalta kaikista huonoin vaihtoehto. Integraatio on mahdollista vain yhteiskunnassa, joka hyväksyy kulttuurista moninaisuutta. Ihminen voi käyttää eri tilanteissa erilaista akkulturaatiostrategiaa ja akkulturaatiostrategiat voivat vaihdella myös yksilön elämäntilanteen ja ympäristön mukaan. (Schubert 2013, 65–66.) Integraatio ja kotoutuminen voivat onnistua, jos erilaiset maailmankatsomukset hyväksytään tasa-arvoisina.

3.2 Kotoutumisen edistäminen

Maahanmuuttajaperheiden vanhempien hyvinvointia tukemalla heitä autetaan huolehtimaan ja ohjaamaan kotoutumisprosessin aikana kehittyviä lapsiaan. Mikäli vanhemmat eivät saa tarpeeksi ymmärrettävää tietoa suomalaisesta yhteiskunnasta, työmarkkinoista ja palveluista, heidän syrjäytymisriskinsä lisääntyy. Vanhempien syrjäytyminen vaikuttaa koko perheen, jopa myöhempien sukupolvien hyvinvointiin. (Alitolppa-Niitamo 2005, 47.)

Ensisijaisia kotoutumisen mittareita Suomessa ovat työllisyys, suomen/ruotsin kielen taito, taloudellinen itsenäisyys (riippumattomuus sosiaaliturvasta), kansalaisaktiivisuus ja kanta-väestöön ulottuvat sosiaaliset verkostot sekä terveyden ja perhesuhteiden tila. Työ- ja elinkeinoministeriön 2013 toteuttaman maahanmuuttajabarometrin vastaajista 73 % toivoikin lisää suomalaisia tuttavuuksia. (Rasilainen 2016, 21–24.) Cilenti pitää yksinäisyyttä suurena riskinä etenkin yhteisöllisestä kulttuurista muuttaneilla (Cilenti 2019).

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen PALOMA-käsikirja määrittää, että onnistunut kotoutuminen on tila, jossa ihminen kokee osaavansa täysivaltaisen jäsenyyden mahdollistavia

tietoja ja taitoja uudessa kotimaassa. Yhteisöllisyys on todettu mielenterveyttä vahvistavana tekijänä ja monet maahan muuttaneet kokevat vahvinta yhteenkuuluvuuden tunnetta samasta kulttuuripiiristä tulevien kesken. Omasta kulttuuriyhteisöstä voi saada tärkeää emotionaalista tukea kotoutumiseen. Suhteet suomalaisiin lisäävät yhteenkuuluvuutta valtakulttuuriin ja lisäävät muuten ehkä vaikeasti saavutettavaa kulttuuritietoa. Aktiiviset sosiaaliset verkostot edistävät kotoutumista kuten myös terveelliset elämäntavat, muun muassa säännöllisen unirytmien noudattaminen, liikunta ja monipuolinen ruokavalio. Nämä tukevat terveyttä kokonaisvaltaisesti. (Castaneda ym. 2018, 57, 62–67.)

Olennaisia taustavaikuttajia kotoutumisessa ovat psykologisen joustavuuden sekä resilienssin, eli psyykkisen palautumisen kyky. Psykologista joustavuutta harjoittamalla myös resilienssi vahvistuu. Psykologiseen joustavuuteen kuuluu taito tunnistaa ja hyväksyä tunteensa ja ajatuksensa erillisenä osana itseä antamatta niille suhteettomasti valtaa. Psykologinen joustavuus lisää tyytyväisyyttä elämään. Sen kehittämiseksi on paljon erilaisia hyväksyvän tietoisuuden harjoituksia. Resilienssiin vaikuttavat ihmisen aiemmat kokemukset ja oppimishistoria. Sen voi jaotella kahdeksaan eri osa-alueeseen, joita ovat itsetietoisuus, kyky säädellä mielihaluja, tunteita ja tavoitteellista käyttäytymistä, tietoisuus omista tulkintatyyleistä, energiansäätelykyky, optimistinen suhtautuminen, vahvuuksien tunnistaminen ja niihin luottaminen, sekä vuorovaikutustaidot. Persoonallisuuden vahvuuksista toiveikkoudella on todettu olevan positiivisia vaikutuksia selviytymiskykyyn. (Pietikäinen 2017, 46–49, 182–185.)

Helsingin kaupungin Maahanmuuttoyksikössä vuosia psykologina toiminut Cilenti toteaa pakolaisten huolen kotimaansa tilanteesta ja siellä asuvista läheisistä vaikuttavan heidän kokonaisvaltaiseen hyvinvointiinsa. Tämä voi aiheuttaa mm. uni- ja keskittymishäiriöitä. Cilenti kuvaa resilienssiä ihmisen luontaiseksi kyvyksi kestää vaikeita tilanteita ja selviytyä niistä. Hänestä myös uskonto on useimmiten mielenterveyden voimavariatekijä, sillä se luo turvaa, lohtua ja ihminen voi saada sen avulla rutiineja, joita hänen on ehkä muuten vaikea uudessa kotimaassaan muodostaa. Uskonto voi kuitenkin vahvistuessaan myös kasvattaa erillisyyden tunnetta valtaväestöstä. (Cilenti 2019.) Psykotraumatologian keskuksessa työskentelevän Qvarnström-Obreyn (2019) mukaan pelkoa kokeneen lapsen suojaava voimavariatekijä voi olla optimistisen persoonallisuuden lisäksi mm. turvallinen kiintymyssuhde huoltajaan, onnistumisen kokemukset ja kaverisuhteet. Hän näkee toivon tärkeänä elementtinä, vaikka se perustuisikin epärealistisiin odotuksiin. (Qvarnström-Obrey 2019.)

Kielitaidolla on merkittävä vaikutus kansanryhmään kuulumisessa ja asuinmaan kielen hallinta helpottaa huomattavasti kodin ulkopuolella toimimista. Toisaalta Suomessa kotoutumiseen voi riittää myös hyvä englannin kielen taito, sillä valtaosa suomalaisista hallitsee

ainakin jossakin määrin myös englannin kielen. (Castaneda ym. 2018, 71–73.) Kieli on siis merkittävä osa sosiaalista kanssakäymistä, vuorovaikutuskumppanin ymmärtämistä ja ymmärrettäväksi tulemistä. Kielitaito edesauttaa kotoutumista ja työnhakua. Kieli rakentuu alue- ja kulttuurisidonnaisesti ja näin ollen kulttuuria ilmentetään kielen välityksellä. Siten yhteinen kieli edesauttaa myös esimerkiksi ihmissuhteen syvenemistä.

Karayilanin ym. kotoutumisen taustatekijöitä tutkineen Pro Gradun mukaan haastatellut kokiivatkin kielitaidon suurimpana onnistuneen kotoutumisen taustatekijänä. Toiseksi suurimpana tekijänä koettiin työllistyminen. Hyvä kielitaito nähtiin avaimena työelämään. Ystävyyssuhteet nähtiin myös tärkeänä kotoutumista edistävänä tekijänä, mutta suomalaiset koettiin vaikeasti lähestyttäväksi ja suhteiden muodostaminen kantaväestöön hankalaksi. (Karayilan ym. 2017, 179–184.)

Ympäristöllä on myös suuri merkitys kotoutumisen edistäjänä. Jotta kotoutuminen voi onnistua, on yhteiskunnan muodostettava sille rakenteet sekä sitä edistävä yleinen, erilaisuutta hyväksyvä ilmapiiri. (Alitolppa-Niitamo & Säävälä 2013, 6–7.) Jokainen yhteiskunnan jäsen on osaltaan vastuussa siitä, kuinka ja minkälaisia asenteita välittää maahan muuttaneita kohtaan -joko suoraan tai välillisesti.

Siirtolaisuusinstituutissa 2012 kolmannen asteen opiskelijoilta kerätyn kyselyaineiston mukaan maahanmuuttokokemukset ja kontaktit maahan muuttaneisiin näyttäisivät olevan yhteydessä positiivisiin asenteisiin maahanmuuttoa ja kotouttamistoimia kohtaan. Toinen positiivisiin asenteisiin yhdistetty tekijä oli kasvaminen korkeasti koulutetussa perheessä. (Söderling 2013, 22–29.)

Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden Eksoten tilaama, Kaakkois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus Oy:n, eli Socomin tekemä kotouttamisohjelma painottaa tavoitteillaan maahan muuttaneiden yksilöllisten polkujen muodostamista ja yrittäjyyteen tukemista heidän taitonsa ja elämänsä huomioiden, yhteistyön sujuvoittamista eri kotouttamistoimijoiden välillä, valtion ja kuntien yhteistyön vahvistamista kansainvälistä suojelua saavien vastaanotossa, sekä avoimen maahanmuuttopoliittisen keskustelun edistämistä. (Kiiski 2017.) Konkreettisena esimerkkinä tästä on muun muassa Naapuriäiti-toiminta, jota on ollut Lappeenrannassa vuodesta 2015 lähtien. Tässä jo jonkin aikaa Suomessa asuneista maahan muuttaneista naisista koulutetaan paikallisia mentoreita maahan muuttaville. (Kupiainen.) Eksoten maahanmuuttopalvelut ovat myös kouluttaneet kotoutumisen kokemusasiantuntijoita, joita voi tilata vierailijoiksi muun muassa erilaisiin koulutuksiin (Eksote).

4 Maahan muuttaneen äidin kotoutuminen

4.1 Hyvinvoinnin haasteita

Maahanmuuttoon liittyy usein henkisen hyvinvoinnin lasku, jota pidetään yhtenä riskitekijänä väkivallalle. Maahan muuttaneet naiset ovat usein niin sosiaalisesti kuin taloudellises-
tikin riippuvaisia puolisoistaan. Tämän vuoksi myös heihin mahdollisesti kohdistuvaa per-
heväkivaltaa on vaikeampi tunnistaa. Osa maahan muuttaneista naisista ei välttämättä
edes tiedosta, ettei naisiin kohdistuvaa väkivaltaa hyväksytä Suomessa, sillä heidän kult-
tuurissaan asia saattaa olla toisin. Vaikka apua haluaisikin hakea, ei kielitaito ja yhteiskun-
tatietämys välttämättä riitä siihen. Puolison kotimaahan sijoittuvissa kansainvälisissä avio-
liitoissa maahan muuttanut saa toisaalta puolisonsa kautta tukea kotoutumiseen, mutta ti-
lanteessa on myös suurentunut riski jäädä riippuvaiseksi puolisoista. (Väestöliitto 2008,
166–167.) Erityisesti seksuaalinen väkivalta voi olla vaikeasti tiedostettavissa tai se saate-
taan jopa kieltää kokonaan, kuten pohjoismaalaiseen Trapped between Law and Life -tut-
kimukseen (2005) osallistuneet Tanskaan muuttaneet naiset tekivät. Tutkimuksesta selvisi
myös, että kantaväestöstä poiketen, maahan muuttaneilla naisilla väkivallan muotoina oli
myös liikkumisen ja yhteiskuntaan osallistumisen rajoittamista, uhkailua kotimaahan palaut-
tamisella, sekä ruokailun rajoittamista taloudellisin keinoin. (Väestöliitto 2008, 171.)

Maahan muuttaneiden riski sairastua mielenterveysongelmiin on muuta väestöä suurempi.
Riski kohdentuu erityisesti pakolaisiin, sekä niihin, joiden muutto on tapahtunut vanhana tai
nuorena. Pakolaisilla on usein monia traumaattisia kokemuksia takanaan, ja nämä voivat
ilmetä mielenterveydellisinä oireina tai somaattisesti esim. vuosia myöhemmin ilmaantuvina
kroonisina kiputiloina. Maahan tullessaan merkittävin aikuiseen pakolaiseen kohdistuva
muutos on aiemman identiteetin menettäminen. Useimmiten pakolainen ei esimerkiksi
pysty jatkamaan uudessa maassa entisen ammattinsa parissa, ja voi tuntua, ettei hänen
aiemman elämänsä merkitystä tunnisteta. Pakolaisilla suuren työttömyyden aiheuttamia ta-
lousongelmia saattaa pahentaa se, että he pyrkivät usein auttamaan myös kotimaassaan
asuvia sukulaisiaan taloudellisesti. (Schubert 2013.)

Kun ihminen muuttaa toiseen maahan, myös hänen sosiaaliset verkostonsa muuttuvat. Jos
on kasvanut kulttuurissa, jossa lasten hoito perustuu yhteisölliseen hoivaan, voi verkostojen
kapeus uudessa maassa tuntua erityisen hankalalta. Koska vastuu lastenhoidosta on
yleensä pääsääntöisesti äidillä, vaikuttaa sosiaalisen tuen puute etenkin äidin hyvinvointiin.
Sosiaalisen tuen puute ja yksinäisyys nostavat maahan muuttaneen äidin riskiä sairastua
synnytyksen jälkeiseen masennukseen. Suojaavana tekijänä näyttäisi toimivan oman

kulttuuriyhteisön tuki sekä kulttuuristen perinteiden ylläpitäminen. (Kuittinen & Isojärvi 2013, 85–86.)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen toteuttamasta Maahanmuuttajien terveys- ja hyvinvointitutkimuksesta, eli Maamu-tutkimuksessa havaittiin primääri-, eli lapsuudenperheistä erossaolon negatiivisia vaikutuksia somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttajien hyvinvointiin ja kotoutumiseen. Kurditaustaisilla miehillä erossaolo lapsuuden perheestä enteili suurempaa riskiä vakavaan masennukseen ja yksinäisyyden tunteeseen. Myös somalialaistauksilla miehillä yhteys yksinäisyyden tunteen kanssa huomattiin. Kurditaustaisilla naisilla lapsuuden perheestä erossa oleminen oli yhteydessä huonompaan kotoutumiseen, kun kotoutumista mitattiin työllistymisellä ja suomen- tai ruotsin kielen taidolla. Somalialaistauksilla naisilla lapsuuden perheestä erossa oleminen näytti vaikeuttaneen uuden kielen oppimista. Tutkimuksessa ei ollut huomioitu mm. aiempien traumakokemusten vaikutuksia. Molemmilla ryhmillä vaikutukset näyttäisivät olevan yhteydessä sukupuoleen. (Rask ym. 2016, 273–285.) Koska tutkimuksessa eriteltiin vastaukset sen perusteella, olivatko kaikki sisarukset tai molemmat vanhemmat Suomessa, on vaikea sanoa, johtuvatko naisten kielen oppimisen vaikeudet esimerkiksi siitä, kuinka paljon he saavat lapsuuden perheeltään apua kodin- ja/tai lastenhoidossa ja kuinka paljon heillä on aikaa käytettävänä kielen opiskelemiseen. Perheperusteista oleskelulupaa Suomeen ei voi poikkeustapauksia lukuun ottamatta saada muille kuin ydinperheen jäsenille (Maahanmuuttovirasto 2019).

4.2 Monikulttuurinen vanhemmuuden ympäristö

Lapsen kasvatusta on aina sidoksissa kulttuuriin, jonka vanhemmat ovat joko tietoisesti tai tiedostamattaan omaksuneet. Vanhemmuuden tavat muotoutuvat paljolti ympäristön vaatimusten ja odotusten mukaisesti, sillä lapset pyritään kasvattamaan pärjääviksi yhteisön jäseniksi. Eri kulttuureissa on erilaisia näkemyksiä siitä, mikä on tavoiteltavaa. On hyvä muistaa, että myös saman valtion sisällä voi olla keskenään hyvin erilaisia kulttuureja ja käsityksiä siitä, mikä on lapselle hyväksi. Maahan muuttanut vanhempi joutuu muodostamaan omat linjansa tutun ja uuden kulttuuriympäristön suhteen myös lasten kasvatuksessa. Uuden kulttuurin lastenkasvatustavat voivat aiheuttaa hämmennystä. Perheille suunnattujen palveluiden löytäminen ja niiden tavoitteiden ymmärtäminen saattaa aiheuttaa haasteita. (Kuittinen & Isojärvi 2013, 78–92.)

Suomeen teollistuneiden länsimaiden kaupunkiympäristöjen ulkopuolelta muuttaneelle kulttuurin individualistisuus, eli yksilökeskeisyys voi aiheuttaa hämmennystä. Yksilökeskeisessä kulttuurissa lapsen itsenäisyyttä ja kognitiivisten taitojen kehittymistä arvostetaan. Itsenäisyyskasvatusta näkyy mm. niin, että lasta kannustetaan itsenäiseen leikkiin ja hänet

esimerkiksi opetetaan jo varhain nukkumaan omassa sängyssään, eri huoneessa vanhempien kanssa. Lasta tuetaan omien mielipiteiden muodostamisessa ja tunteiden ilmaisussa. Jo pienille vauvoille puhutaan vastaavia rakenteita käyttäen kuin aikuisten kanssa keskustellessa. Yhteisöllisessä kulttuurissa vauvalle ei välttämättä puhuta suoraan, eikä hänen tunteitaan sanoiteta samalla lailla. Prioriteettina on opettaa lapsi kunnioittamaan muita ja kasvamaan osaksi yhteisöä, sen tavat ja arvot omaksuen. Yhteisöllisessä kulttuurissa lasta hoitamassa ja kasvattamassa voi olla laajakin joukko ihmisiä, kun taas esimerkiksi Suomessa lasta kasvattavat käytännössä vanhemmat. (Kuittinen & Isojärvi 2013, 78–83.)

Hyvösen tutkimuksessa Suomeen muuttaneet virolaisäidit kertoivat haasteekseen mm. suomalaisten ja virolaisten lastenkasvatusmenetelmien välillä tasapainoilun. Lapset, joiden äidit kertoivat lähtö- ja asuinmaidensa käytänteiden yhteensovittamisen soljuvan heidän arjessaan hyvin, vaikuttivat kohdanneen vähemmän haasteita transnationaalisen paikkansa ja identiteettinsä omaksumisessa. (Väestöliitto 2008, 212.)

Pieni lapsi oppii helpommin uuden kielen ja kulttuurin, mukautuen automaattisesti ympäristöönsä. Lapsen lähin ympäristö on kuitenkin hänen perheensä ja alle kouluikäisillä lapsilla suhde perheenjäseniin, erityisesti huoltajiin, on hyvinvoinnin ja selviytymisen kannalta keskeisessä roolissa. Vanhempien traumaattiset kokemukset, yksinäisyys, masennus, taloudelliset huolet ja stressi näkyvät usein myös lapsessa. Lapsi saattaa oireilla vanhempien traumakokemusten vuoksi, vaikkei olisi itse niitä kokenut tai kuullut. Traumaattinen stressi kuormittaa sekä lapsen fyysistä terveyttä, että mielenterveyttä. Kognitiiviset häiriöt ovat tällöin yleisempiä, ja niillä voi olla suuriakin vaikutuksia mm. lapsen koulumenestykseen ja tulevaisuuden työmahdollisuuksiin. Vastaavasti myös vanhempien hyvinvoinnin lisääntyminen vaikuttaa positiivisesti lapsen hyvinvoinnin tilaan, joten perhe olisi aina huomioitava kokonaisuutena. (Schubert 2013.)

Lapsi saa kosketuspintaa uuteen kulttuuriin ja kieleen päiväkodissa ja myöhemmin koulussa. Pieni lapsi kehittää tällöin identiteettiään ja arvojaan kahden kulttuurin välissä ja omaksuu uuden kulttuurin usein vanhempia nopeammin. Vanhempien äidinkieli saattaa jäädä lapselle heikommaksi, jos hän on ollut muuton aikana alle kouluikäinen. (Schubert 2013.)

5 Mannerheimin lastensuojeluliitto kotoutumisen tukena

5.1 Mannerheimin lastensuojeluliitto

Mannerheimin lastensuojeluliitto on lasten, nuorten ja perheiden oikeuksia ajava, valtakunnallinen kansalaisjärjestö. MLL:n arvoja ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, yhdenvertaisuus ja inhimillisyys. Näiden arvojen pohjalta sen toimintaperiaatteiksi on määriteltävy avoimuus, osallisuus, ilo, kumppanuus ja arjen arvostus. Kaikki MLL:n toiminta kumpuaa sen arvojen ja periaatteiden kehyksestä. MLL toimii yhteistyössä perheiden, kuntien, valtiovallan, lapsuutta ja vanhemmuutta tukevien järjestöjen sekä muiden vaikuttajien kanssa. Se järjestää paljon ongelmien ennaltaehkäisyyn tähtääviä toimia, kuten helposti lähestyttäviä tapahtumia ja ystävätoimintaa, sekä tukee jo ilmenneiden ongelmien kanssa mm. tukipuhelimen ja chat-palvelun kautta. Informaatiovaikuttaminen on oleellinen osa MLL:n työtä, josta yhtenä esimerkkinä on lasten kehityksestä ja kasvatuksesta tietoa koava Vanhempainnetti. (MLL 2017.)

Tämä tutkimus on tehty MLL:n Kaakkois-Suomen piiri ry:lle, joka vaikuttaa ja tukee paikallisyhdistyksiä Etelä-Karjalan ja Kymenlaakson alueilla. Kaakkois-Suomen piirillä on Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminnan lisäksi perhekahvilatoimintaa, mummi- ja vaaritoimintaa, eroauttamistyötä, kaveritoimintaa, vanhempien ohjattuja vertaiskeskusteluryhmiä sekä perhekummitoimintaa. (MLL Kaakkois-Suomen piiri 2020.)

5.2 Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminta

Ystäväksi maahanmuuttajaäidille, eli YMÄ-toiminnassa on tavoitteena tukea maahan muuttanutta perhettä luomalla kulttuurivaihtoa vapaaehtoisen ystävän ja maahan muuttaneen äidin välille. Toiminnassa kannustetaan käyttämään suomen kieltä mahdollisuuksien mukaan, sillä valtakulttuurin kielen oppimisella on valtava merkitys maahan muuttaneen kotoutumiselle. Tapaaminen arkiympäristössä tuo maahan muuttaneelle uudenlaista näkökulmaa kulttuuriin, ja ystävä voi myös kannustaa häntä osallistumaan ympäristön tapahtumiin. Maahan muuttanut pääsee toiminnassa kertomaan omasta kulttuuristaan ja ajatuksistaan valtakulttuurin jäsenelle, saaden näin henkistä tukea ja ymmärrystä kotoutumisprosessin keskellä. Ystäväpari sopii itse tapaamisistaan. (MLL Kaakkois-Suomen piiri 2020; Penttilä, 2020.)

MLL järjestää YMÄ-toimintaan osallistuville vapaaehtoisille perehdytyskoulutuksen. Ystäväparit pyritään löytämään niin, että he asuvat lähekkäin ja heillä on samanlaisia mielenkiinnon kohteita tai samantyylinen elämäntilanne. Molempien toiveita kuunnellaan. Ensimmäisellä tapaamisella on mukana toiminnan koordinaattori, joka toimii myös jatkossa

tarpeen mukaan ystäväparin ammatillisena tukena. Vapaaehtoinen sitoutuu tapaamaan maahanmuuttajaystävänsä vuoden ajan noin kaksi kertaa kuukaudessa. Mikään ei kuitenkaan estä heitä tapaamasta useammin -tai jatkamasta tapaamisia myös vuoden kuluttua. Ystävät tapaavat omien aikataulujensa puitteissa ja tekevät yhdessä asioita, jotka ovat heille molemmille mieluisia ja joita he yleensäkin ystäviensä kanssa tekisivät. Vapaaehtoinen ystävä kirjaa tapaamiset ja niiden kestot, jotta tietoa toiminnasta saadaan raportoitua rahoittajalle. Vapaaehtoisille järjestetään säännöllisesti vertaistapaamisia ja erilaisia jatkokoulutuksia, joihin he voivat halutessaan osallistua. YMÄ-toimintaa rahoittaa Sosiaali- ja terveysministeriön yhteydessä toimiva, laajalti Veikkauksen tuotoilla tuettu Sosiaali- ja terveysjärjestöjen avustuskeskus, STEA. (MLL Kaakkois-Suomen piiri 2020.)

Viranomaiskohtaamisissa viranomaisella on aina jonkinlainen valta-asema suhteessa asiakkaaseen (Hiitola & Peltola 2018, 124). Näen ystävätoiminnan hyvänä keinona mahdollistaa maahan muuttaneelle positiivisia ja arkisia kohtaamisia valtaväestöön. Ystävätoiminnan yksi tavoite on edesauttaa kotoutumisen kaksisuuntaisuutta tuoden vähemmistökulttuurin ja valtakulttuurin edustajia tasavertaisesti lähemmäs toisiaan. Kun valtakulttuurin jäsen tutustuu vähemmistökulttuurin jäseneseen, välittyy tietämystä hänen kauttaan joko sanallisesti tai asenteiden välityksellä myös hänen lähipiiriinsä.

6 Tutkimusprosessi

6.1 Tutkimusongelma

Tarkastelen tutkimuksessa maahan muuttaneiden naisten kokemuksia MLL:n Ystäväksi maahanmuuttajaäidille -toiminnasta, peilaten niitä toiminnan tavoitteisiin. Tarkoitus on saada lisätietoa kokemuksista ja ajatuksista, joita maahan muuttaneilla naisilla on heidän kotoutumisensa tukemiseen suunnatusta vapaaehtoistyöstä. Mitä enemmän tietoa kotoutumisen tukemisen vaihtoehtoista saadaan, sitä helpompi toimivia menetelmiä on lähteä jalostamaan ja rakentamaan.

Haastateltavaksi löytyi 4 äitiä, joista kolmella oli alle kouluikäisiä lapsia. Arvioin, että haastateltavien määrä oli sopiva, koska kyseessä on laadullinen tutkimus ja teen opinnäytetyöni yksin.

Tutkimuskysymykset

Tutkimuskysymykset on määritelty toiminnan tavoitteita mukaillen. Tulokset jäävät MLL:n hyödynnettäväksi toiminnan raportointia ja kehittämistä varten. Tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Millä tavalla MLL:n Ystäväksi maahanmuuttajaäidille-toiminta näkyy maahan muuttaneen jokapäiväisessä elämässä?
2. Millainen merkitys ystävyydellä on maahan muuttaneen kotoutumisessa?

Ensimmäinen tutkimuskysymykseni kohdistuu erityisesti maahan muuttaneiden jokapäiväiseen elämään uudessa kotimaassa ja siihen, kuinka ystävän olemassaolo on siihen vaikuttanut. Toista kysymystä lähestyn rajatun kotoutumisnäkökulmasta. Erityiskiinnostus on kielitaidossa ja osallisuuden kokemuksissa.

6.2 Tutkimusmenetelmät

Tutkimus on kvalitatiivinen, eli laadullinen tutkimus, sillä en hae sillä numeerisia vastauksia, vaan yksityiskohtaista tietoa juuri tutkittavien henkilöiden kokemuksista heidän kertomaan (Heikkilä 2005, 13–17). Laadullisella tutkimuksella ei pyritä yleistämään, vaan selittämään mahdollisimman kattavasti tutkittavaa ilmiötä ja tutkittavien kokemuksia. Tutkija toimii instrumenttina, jonka tulkinnan kautta tulokset suodattuvat. (Kananen 2017, 32–36.)

Haastattelussa tutkijalla on myös mahdollisuus esittää tarkennettuja kysymyksiä (Puusa & Juuti 2020, 107), jonka vuoksi se sopii tutkimusmetodiksi erityisen hyvin silloin, kun tutkijalla ja tutkittavalla on eri äidinkieli. Koska resurssit eivät riittäneet tulkin käyttämiseen, perustin otannan niin sanottuun eliittiotantaan (Sarajärvi & Tuomi 2018, 98–99), jolloin tässä

tapauksessa haastateltaviksi valikoituvat mahdollisimman hyvin suomea puhuvat ja ymmärtävät kohderyhmän jäsenet.

Haastattelumuotona on teemahaastattelu. Teemahaastattelu tarjoaa mahdollisuuden kertoa aiheesta melko vapaasti omin sanoin, luoden haastattelulle kuitenkin selkeät raamit. Koska tutkittava aihe ei ole kovin laaja, on teemahaastattelu esimerkiksi avointa haastattelua tarkoituksenmukaisempi. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 87–90.) Teemoina toimivat YMÄ-toiminta ja jokapäiväinen elämä, YMÄ-toiminta ja kieli, YMÄ-toiminta ja osallisuus sekä YMÄ-toiminta ja kotoutuminen. Jokainen teema sisälsi yhden tai kaksi pääkysymystä, joihin haastateltavat vastasivat vapaamuotoisesti. Haastatteluja oli yhteensä neljä, joista kolme nauhoitettiin ja litteroitiin. Yhdestä kirjattiin tarkat muistiinpanot.

Analysointimenetelmänä käytän aineistolähtöistä sisällönanalyysia, sillä siinä keskitytään tarkastelemaan ensisijaisesti kerättyä aineistoa (Sarajärvi & Tuomi 2018, 103). Aineistolähtöisessä sisällönanalyysissä pilkotaan aineisto ensin osiin, jonka jälkeen tutkimusaihetta koskevat maininnat pelkistetään erillisiksi ilmaisuiksi (Puusa & Juuti 2020, 151–154).

6.3 Aineiston keruu

Esittelin avoimen idean tästä tutkimuksesta ystävätoiminnan koordinaattorille kesäkuussa 2018, ja tutkimusidea otettiin positiivisesti vastaan. Tutkimussuunnitelman valmistuttua hain tutkimusluvan työlleni marraskuussa 2019. Luvan saamisen yhteydessä minulle nimettiin ammattikorkeakoululta ohjaaja, jolta sain sittemmin tukea ja vinkkejä teoriaosuuden suunnittelemaan. Aloin etsimään materiaalia ja muodostamaan teoriaosuutta sekä haastattelupohjaa limittäin. Teoriaosuus oli viimeistä vaille valmis toukokuussa 2020, ennen haastatteluja.

Toukokuussa 2020 toiminnan koordinaattori vaihtui, ja keskustelimme työstäni uuden koordinaattorin kanssa. Hän lähti etsimään minulle haastateltavia samalla, kun itsekkin esittäytyi ja alkoi tutustumaan toiminnassa mukana oleviin vapaaehtoiisiin sekä heidän maahanmuuttajaystäviinsä. Kesäkuussa 2020 sain häneltä neljä yhteystietoa henkilöistä, joiden suomen kielen hän arvioi riittäväksi, ja jotka olivat kiinnostuneita tutkimukseen osallistumisesta. Haastateltavat saivat näin ollen tietoa tutkimuksesta ensin toiminnan koordinaattorilta sekä saatekirjeestäni. Tämän jälkeen olin itse haastateltaviin yhteydessä puhelimitse, kerroin heille lyhyesti tutkimuksesta ja sovimme haastatteluajoista. Viimeistelin haastattelurungon, sekä tarvittavat asiakirjat.

Haastatteluajankohdat yritin sopia mahdollisimman nopeasti sen jälkeen, kun haastateltavat olivat löytyneet, jotta heidän mielenkiintonsa asiaan ei ehtisi hälventyä. Ensimmäinen haastattelu toteutui jo kesäkuun 2020 alkupuolella, loput kolme saimme sovittua heinäkuun

2020 alkupuolelle. Haastattelupaikkaa valitessa mietin haastateltavien toiveita, ja ensimmäinen haastattelu tapahtuikin haastateltavan toiveesta ulkotiloissa, loput toteutettiin haastateltavien kodeissa. Yksi haastattelu sijoittui Lappeenrannan ulkopuolelle, Kouvolaan. Kolmella haastateltavista oli alle kouluikäisiä lapsia, mikä on varhaiskasvatuksen opettajan opintosuuntaukseni kannalta merkityksellinen tekijä. Yksi haastateltavista oli minulle ennalta tuttu; olimme tavanneet aiemmin muutamissa tapahtumissa.

Annoin ennen haastatteluja haastateltaville tarkasteltavaksi saatekirjeen, tutkimusluvan sekä tietosuojailmoituksen, jotka kävimme myös yhdessä keskustellen läpi. Annoin heille myös aikaa esittää kysymyksiä, minkä jälkeen pyysin heiltä kirjalliset luvat haastattelua varten. Korostin, että he voivat halutessaan myös keskeyttää haastattelun, tai jättää vastaa-matta kysymyksiin. Kysyin haastateltavilta lupaa keskustelun äänitykseen. Kolme heistä suhtautui tähän myönteisesti, mutta yhden haastattelun tallensin vain kirjaamalla. Pyrin kun-nioittamaan haastateltavien tunnetiloja läpi haastattelun, ja annoin heidän kertoa melko va-paasti kokemuksistaan. Haastattelut kestivät 30–90 minuuttia.

Litteroin nauhoitetut haastattelut sanamukaisesti, minkä jälkeen koodasin aineiston eri vä-reillä teemoittain. Teemat pohjautuivat tutkimuskysymyksiini. Analyysissa purin aineiston teemojen mukaan kahteen eri pääosioon. Ensimmäisessä osiossa käsittelin YMÄ-toimin-nan merkityksiä jokapäiväiseen elämään. Toisessa osiossa pääteemana oli kotoutuminen. Tässä erittelin tulokset tarkemmin alateemoihin: kieli ja osallisuus.

7 Kokemuksia ystävätoiminnasta

Anonymiteetin vuoksi numeroin haastateltavat haastattelujärjestyksen mukaisesti: haastateltava 1, haastateltava 2, haastateltava 3 ja haastateltava 4.

7.1 Ystävätoiminta ja jokapäiväinen elämä

MLL:n YMÄ-toiminta näyttäytyy maahan muuttaneen jokapäiväisessä elämässä lisääntyneenä vuorovaikutuksena. Tunne tai tieto siitä, että joku on kiinnostunut ja joltakin saa tarvittaessa apua esimerkiksi arkisiin ongelmiin, koetaan tärkeäksi. On tärkeää, että on joku, jolta voi kysyä matalalla kynnyksellä valtaväestölle ehkä itsestään selvistä asioista, jotka poikkeavat maahan muuttaneen tottumuksista. Aineiston perusteella ystävän läsnäolo elämässä tarjoaa maahan muuttaneelle myönteistä sisältöä jokapäiväiseen elämään.

Kaikki eivät koe ystävätoiminnan vaikuttaneen merkittävästi päivittäiseen elämäänsä, mutta siinäkin tapauksessa ystävän olemassaolo on nähty positiivisena lisänä elämään. Kaikki pitivät tärkeänä sitä, että on ihminen, jonka kanssa voi keskustella. Joillekin ystävydestä on muodostunut hyvinkin läheinen ja syvälinen ihmissuhde, toisille ystävyys on enemmän kavertuutta, mutta sellaisenakin yhtä lailla merkityksellistä.

Myös ajankohtainen haaste korona mainitaan haastatteluissa. Haastateltava 3 kertoi, että heillä on ollut tapana tavata kahdesti viikossa, mutta koronarajoitusten myötä he ovat karsineet tapaamistiheyttä kertaan viikossa. Toinen, tuoreempi ystäväpari (haastateltava 2) ehti tavata kasvotusten vain kaksi kertaa ennen koronasta johtuneiden rajoitusten ja suosittusten voimaantumista. Sen jälkeen he ovat tutustuneet ja pitäneet yhteyttä tapaamisten sijaan aktiivisesti kirjoitellen. Tässäkin tapauksessa, vaikka toiminta on vielä uutta, ystävä tuntee iloa suomalaisesta ystävästä, jonka avulla voi oppia Suomen kulttuuria ja kieltä.

Haastateltava 3 kuvaili aikaa Suomessa ennen ystävätoimintaa yksinäiseksi. Hän muutti Suomeen miehen perässä. Kotimaassa hänellä oli työ ja paljon sosiaalista elämää, mutta Suomessa hänellä ei ollut miehen ja tämän perheen lisäksi juurikaan kontakteja, saati työpaikkaa.

Ennen oli tosi hankalaa, koko päivä itkeä. Suomen vaikea, pimeä, ei ole ihmiset, ei ole naapuri. Kotimaassa on paljon kavereita, mutta täällä ei ole ketään. Ja mies aina töissä, hänellä on pitkä työvuoro. Haastateltava 3

Ystävän hän tapasi Me-talossa ollessaan tämän kanssa suunnilleen samassa vaiheessa raskaana. He jakoivat yhteisen elämäntilanteen, tulivat hyvin toimeen alusta asti ja huomasivat asuvansa lähekkäin. Ystävän myötä haastateltavan arki on muuttunut mielekkäämmäksi, sillä he pitävät yhteyttä ja tapaavat viikoittain. He kahvittelevat toistensa luona,

käyvät erilaisissa tapahtumissa ja tutustuvat yhdessä uusiin leikkipuistoihin ja erilaisiin asuinalueisiin. Heidän miehensäkin ovat tutustuneet toisiinsa. Toisinaan ystävän mies vahtii lapsia, jotta naiset voivat juoda kahvia ja seurustella rauhassa.

Ystävykset (haastateltava 3) harjoittavat reseptivaihtoa lähettelemällä oman kulttuurinsa suosikkireseptejä toisilleen testattavaksi. He viettivät haastateltavan syntymäpäivää yhdessä, kun tämän mies oli tuolloin töissä. Suomalainen ystävä järjesti haastateltavalle myös vauvajuhlat, joihin kutsui omia ystäviään ja näin tutustutti haastateltavaa muihinkin suomalaisiin. Ystävä tarjoaa usein apuaan ja on helposti tavoitettavissa. Ystävyysuhde on vastavuoroinen ja syventynyt niin, että haastateltava kokee saaneensa sydänystävän.

Haastateltava 3 näkee suomalaisen kulttuurin yksilökeskeisenä ja yksinäisenä. Hän kertoo, että esimerkiksi linja-autossa suomalaiset haluavat pitää etäisyyttä ja istua yksin. Hän olisi halunnut istua jonkun viereen ja kysyi, onko istuin vapaana, mutta suomalainen katsoi häntä ja kysyi miksi, koska autossa oli runsaasti muitakin vapaita paikkoja. Hänen kulttuurinsa on yhteisöllisempi ja ihmiset ovat pääosin ulospäinsuuntautuneempia, joten suomessa vallitsevaan suurempaa henkilökohtaista tilaa vaalivaan kulttuuriin on ollut totutteleminen. Haastateltava 1 taas yllättyi positiivisesti hänen ystävänsä halatessa häntä heidän toisella tapauksellaan, sillä hän oli kuullut suomalaisten tyypillisesti pitävän etäisyyttä. Hän koki tämän merkinä ystävänsä avoimuudesta.

Haastateltava 3 on toiminut kotimaassaan kielen opettajana ja nyt Suomessa hän on ollut harjoitteluissa kouluissa ja päiväkodeissa, joissa on päässyt tutustumaan suomalaisiin tapoihin. Hän näkee, että Suomessa lapsia esimerkiksi autetaan enemmän tehtävien kanssa, mikäli he eivät ole osanneet tai jaksaneet tehdä itse. Hänen mielestään lapsia kohdellaan enemmän henkilöinä, sillä heille kerrotaan ja perustellaan asioita ja he esimerkiksi ruokailivat pöydässä vanhempiansa kanssa. Hän kertoi lasten syövän hänen kotimaassaan usein lattialla, ja että heitä kohdellaan siellä muutenkin hierarkkisemmin. Haastateltava on ottanut mallia ystävältään ja alkanut sanoittaa lapselleen enemmän asioita ja tilanteita.

Haastateltava 4 kertoo positiivisena jokapäiväiseen elämään liittyvänä asiana erityisesti sen, että Suomessa ei ole sotaa. Myös hänelle muiden haastateltavien tavoin on hankalaa, kun omat sukulaiset eivät asu lähellä. Hän on ollut mukana ystävätoiminnassa puolentoista vuoden ajan ja saanut ystävältä tukea kotoutumiseen esimerkiksi kielen oppimisen, suomalaisen ihmiseen tutustumisen ja kulttuurin oppimisen myötä. Hän tapaa suomalaista ystävänsä yleensä kahvilassa ilman lapsia. Hän on tuntenut ystävyysuhden vastavuoroisena ja hänestä on ollut mukava oppia suomalaisesta kulttuurista ystävän kanssa. Hänen ystäväpiirinsä koostuu muuten pääosin oman kulttuurin edustajista. Vaikka hänellä ja

suomalaisella ystävällä on kielimuuria, hän kokee ystävyuden yhtä lailla muiden ystävyys-suhteiden tavoin vahvaksi.

7.2 Paikallinen ystävä ja kielen oppiminen

Ystävän avulla kaikille haastateltaville on tarjoutunut mahdollisuus suomen kielen säännölliseen käyttämiseen ja kehittämiseen. Jokainen kertoi kielensä kehittyneen, kun he olivat päässeet käyttämään sitä säännöllisesti ystävän kanssa. Monelle yksi toiminnan päätavoitteista onkin juuri kielen oppiminen.

Kieli on vaikea, mutta ihmiset istuu ja puhuu, istuu samalla pöydällä ja ymmärtää. Kieli on tärkeä. Haastateltava 3

Haastateltava 1 iloitsee, että ystävän kanssa pääsee aina kehittämään suomen kielen tasoa, sillä he keskustelevat pääosin suomeksi. Mikäli haastateltava ei ymmärrä tai osaa sanoa jotakin, he käyttävät englantia, mutta nämä tilanteet ovat vain satunnaisia. Ystävä auttaa ja tukee haastateltavaa kielen oppimisessa, mikä tekee ilmapiiristä turvallisen. Ystävä on myös kiinnostunut haastateltavan äidinkielestä ja kysyy usein, mitä mikäkin tarkoittaa. Heistä on mielenkiintoista, kuinka sama fraasi toisella kielellä voi merkitä hieman eri asiaa. Ystävän lisäksi haastateltava on päässyt tutustumaan eräällä kurssilla toiseenkin suomalaiseen, jonka kanssa he ovat tavanneet kahdesti kuukaudessa kielivaihdon merkeissä. Hän opettaa suomalaiselle omaa äidinkieltään ja suomalainen hänelle omaansa. Työpari on iäkkäämpi mieshenkilö, joka on koronan vaikutuksesta ollut kotona, mutta keskusteluhetket ovat jatkuneet puhelimitse. Haastateltava kokee myös hänet kaverikseen ja on iloinen, että molemmat ovat hänen elämässään.

Haastateltava 2 on asunut Suomessa reilut kaksi vuotta ja ei ole vielä käynyt suomen kielikurssilla. Sen sijaan hän on opiskellut kieltä itsenäisesti. Haastateltava kokee suomen kielen haastavaksi ja tuntee kielimuurin olevan merkittävä. Hän kuitenkin pystyy keskustelemaan tuoreen suomalaisen ystävänsä kanssa suomeksi, ja he ymmärtävät toisiaan melko hyvin. Hän iloitsee ystävästä, jonka avulla voi oppia lisää suomen kielestä ja kulttuurista. Haastateltava 2 luottaa lapsensa oppivan suomen kielen päiväkodin ja koulun kautta, mutta on huolissaan, oppiiko tämä hänen äidinkieltänsä, sillä hänen kotimaassaan asuvien isovanhempien kanssa kommunikointiin kielitaito on välttämätön.

Kuuden kuukauden jälkeen puhuin suomeksi ja menin yksi-testiin ja yksi-testi nopeasti onnistui. Koska halusin kaverin ja puhua jonkun kanssa. Haastateltava 3

Yksi-testillä haastateltava viittaa yleiseen kielitutkintoon, josta saa virallisen todistuksen kielitaidosta. Esimerkiksi kansalaisuutta hakiessa yksi-testistä on saatava vähintään tyydyttävä

tulos. (Maahanmuuttovirasto 2020b.) Haastateltava 3 kertoo myös kirjoittelevansa ystävänsä kanssa. Ystävä korjaa toisinaan kielioppivirheitä, jotta haastateltava oppisi suomen kieltä paremmin. Haastateltavan miehen äidinkieli on suomi, mutta he puhuvat keskenään haastateltavan äidinkieltä.

Jos tunteista puhuu jotakin, parempi oma kieli. Haastateltava 3

Aikaisemmin haastateltavalle sattui enemmän väärinkäsityksiä miehensä kanssa ja heillä oli vaikeuksia ymmärtää toisiaan samasta kulttuuritaustasta huolimatta, sillä miehen kielitaito ei ollut kovin vankka. Nyt mies on opetellut haastateltavan äidinkieltä ja haastateltava suomea, joten heidän yhteiselonsa on helpottunut valtavasti. Ystävätoiminnalla on ollut huomattava merkitys kielen oppimisen tukena.

7.3 Paikallinen ystävä ja osallisuus

MLL:n YMÄ-toiminta on vaikuttanut kaikkien haastateltujen osallisuuden kokemukseen. Haastateltava 4 kokee ystävyyden vastavuoroisena ja kertoo oppineensa ystävaltään Suomen kulttuurista. Hänellä ei ole muita suomalaisia ystäviä, mutta hän kokee ystävyysuhteen kielivaikeuksista huolimatta yhtä vahvaksi kuin omasta kulttuuritaustastaan tulevien kanssa. Hänelle on hankalaa se, että sukulaiset eivät asu täällä. Hänen muut täällä asuvat ystävänsä ovat hänen kanssaan samasta kulttuuritaustasta, joten hänellä ei ole juurikaan muita syvempiä kontakteja valtaväestöön. Siten hänelle on ollut tärkeää päästä tutustumaan paikalliseen ihmiseen. Hän tapaa ystävänsä usein kahvilassa ilman lapsia.

Myös haastateltava 1 kertoo tapaavansa ystävänsä ilman lapsia, sillä lapset ovat keskenään eri ikäisiä. He käyvät usein kävelyillä ja keskustelevat, ja ystävä näyttää mielellään haastateltavalle erilaisia paikkoja sekä kulttuuritapahtumia. Ystävä on usein myös aloitteen tekijänä ja haastateltavasta tuntuu, että ystävä nauttii hänen seurastaan. Ystävä on aina valmis auttamaan ja tukemaan kielen opettelussa sekä muissa asioissa. Haastateltava kokee, että hänellä on käynyt hyvä onni, sillä he tulivat heti toimeen ystävänsä kanssa. Ystävä on kiinnostunut hänen asioistaan ja kulttuuristaan yhtä lailla kuin haastateltava suomalaisesta kulttuurista. Haastateltavalle ei ole suurta merkitystä, onko ystävä omasta vai eri kulttuuritaustasta. Tärkeää on ihmisyyden kulttuurin alla. Hänelle YMÄ-ystävyyden ja samoin toveruus kielikaverin (kts. 7.2) kanssa ovat tärkeitä asioita ja lisäävät osallisuuden tunnetta.

Haastateltava 2 kuuli YMÄ-toiminnasta monikulttuurisuuskeskuksen kautta. Hän oli asunut Suomessa kaksi vuotta ennen ystävätoimintaa. Hän iloitsee ystävästään ja toivoo oppivansa häneltä lisää suomen kieltä ja kulttuuria. Hän huomioi myös muiden hyvien kohtaamisten merkityksen osallisuuden kokemisessa kertoessaan tapaamisestaan kahden

ystävällisen mummon kanssa uimahallissa. Vähäisistä tapaamisistaan huolimatta hän on ehtinyt tapaamaan myös ystävänsä kaveria.

Haastateltava 3 ehti asua Suomessa kuusi vuotta ennen ystävätoiminnan alkua ja oli tuolloin hyvin yksinäinen. Hän kertoo olleensa kotimaassaan hyvässä työssä ja hänellä oli paljon ystäviä, mutta joutui yhtäkkiä aivan erilaiseen kulttuuriin ilman työtä, ystäviä ja kielitaitoa. Hän kuvailee muutoksen tuntuneen siltä, kuin pommi olisi räjähtänyt. Heillä oli myös lapsettomuushuolia miehensä kanssa Suomessa asumisen alkutaipaleella, mikä lisäsi yksinäisyyden ja alakulon tunteita. Lapsen odotus oli yksi merkittävä tekijä haastateltavan hyvinvoinnin kannalta. Raskausaikana hän tapasi suomalaisen ystävänsä, joka myös odotti vauvaa. Nykyisin ystäväpari tapaa usein toistensa luona ja läheisissä leikkipuistoissa. Suomalainen ystävä on myös tutustuttanut haastateltavaa ystäviinsä ja perheeseensä, mikä on lisännyt haastateltavan osallisuutta yhteiskunnassa. Ystävä on hänelle suuri tuki ja hän kokee suhteen tasavertaisena ja molemmin puolin aktiivisena. Ennen haastateltava mietti jopa kotimaahansa palaamista, mutta nyt hän on melko tyytyväinen elämäänsä täällä. Hän kuvailee saaneensa sydänystävän, jonka kanssa he kertovat ensimmäisenä toisilleen yllättävistä asioista. Hän on päässyt myös työharjoittelujaksojen aikana osaksi yhteiskuntaa.

Haastateltavat kertoivat oppineensa ystävän kautta suomalaista tapakulttuuria, pieniä arkisia asioita, jotka he ovat tottuneet tekemään toisin. Yhden haastateltavan mainitsema konkreettinen esimerkki tästä on suomalainen kahvikulttuuri ja teelusikan käyttö kakun syömiseen (haastateltava 3). Toinen haastateltava (haastateltava 1) mainitsi hänelle uutena kulttuurisena piirteenä avun pyytämisen ja antamisen vaikeuden, ettei vahingossa tulisi aliarvioineeksi toisen voimaa tai osoittaneeksi muille, ettei jaksaa itse hoitaa asioita.

Haastateltava 2 oli toisaalta tyytyväinen siihen, että lapset menevät Suomessa usein jo varhain päiväkotiin. Hänestä on myönteistä, että lapsi oppii suomen kielen ja kulttuurin päiväkodin ja koulun kautta. Samalla hän oli huolissaan siitä, kuinka lapsi oppisi myös vanhempien äidinkielen ja kulttuurin, jotta lapsi voisi keskustella sukulaisten kanssa ja jotta juuret säilyisivät.

Haastateltava 3 kertoi lapsensa saaneen toiminnassa ikätoverin sekä varamummon ja –ukin. Hän näkee ystävätoiminnan hyödyllisenä, sillä moni maahan muuttanut nainen on paljon yksin kotona miehen käydessä töissä. Hän kuitenkin kertoo, että osa hänen kohtaamistaan maahan muuttaneista, jotka eivät ole mukana YMÄ-toiminnassa, suhtautuvat siihen varauksella. He saattavat hänen kokemustensa mukaan ajatella esimerkiksi, että suomalainen ystävä voi olla rasistinen tai ennakkoluuloinen. Hänen mukaansa he pelkäävät, ettei suomalainen ehkä ymmärrä heidän tapojaan ja haluaa tulla tarkkailemaan esimerkiksi maahan muuttaneen kotia, jotta voisi kertoa epäkohdista eteenpäin. Haastateltava ajattelee,

että YMÄ-toimintaan kohdistuvia ennakkoluuloja saadaan ehkäistyä parhaiten, kun ystäväläiset onnistuvat ja maahan muuttaneet kuulevat vertaisiltaan myönteisiä kokemuksia toiminnasta.

8 Eettisyys ja luotettavuus

Kuten laadullisessa tutkimuksessa laajalti tunnustetaan, vaikuttaa tutkijan oma tausta ja sitoumus väistämättä siihen, kuinka hän tulkitsee tuloksia tai asettelee kysymyksiä. Tutkimuksen puolueettomuuden kannalta on tärkeää ymmärtää ja kuunnella haastateltavia itseään, ja tuoda ilmi kaikki tehtäviin havaintoihin mahdollisesti vaikuttavat seikat. (Sarajärvi & Tuomi 2018, 160–162.) Ennen haastatteluja, on haastateltaville kerrottava yksityiskohtaisesti ja ymmärrettävästi kaikki mahdollinen tieto tutkimukseen liittyen, jotta he voivat tietoisesti päättää osallistumisestaan siihen. Myös haastattelun arvioitu kesto ja tutkimusorganisaation myöntämä haastattelulupa on hyvä esittää haastateltaville etukäteen. (Heikkilä 2005, 67.)

Itse haastattelutilanteeseen lähdin mahdollisimman vähin ennako-oletuksin. Koska haastateltavien äidinkieli ei ole sama kuin haastattelijan, on tulkintavirheiden riski tavallista suurempi. Aineistoa litteroidessa vältin täydentämästä tai lisäilemästä asiayhteyksiä, vaikka lauseet jäisivätkin epämääräisiksi tai kesken. Jos joku lause oli vaikeasti ymmärrettävä, yritin kysyä siihen selvennystä jo haastattelutilanteessa haastateltavalta itseltään.

Kun sain tarvittavan osan äänityksistä litteroitua, poistin äänitteet sovitusti laitteeltani. Luokittelin tulokset aineistosta tutkimuskysymysten mukaisesti. Kiitin haastateltavia ennen ja jälkeen haastattelujen, ja MLL arpoi vielä lopuksi lahjakortin kiitoksena haastateltavien kesken.

Analyysia tarkasteltaessa on huomioitava, että otanta oli pieni ja näkemykset subjektiivisia. Haastateltavat koostuivat henkilöistä, jotka olivat jo oppineet suomen kieltä sen verran, että haastattelutilanteessa ei tarvinnut turvautua toiseen kieleen tai tulkkiin. Toisin sanoen, heidän kotoutumisprosessinsa oli jo kielen oppimisen kannalta hyvässä vauhdissa. Todennäköisesti haastatteluihin myös osallistuu useimmiten henkilöitä, jotka ovat kokeneet toiminnan positiivisena. Tämän lisäksi ihmisillä on etenkin arkoja aiheita käsiteltäessä tapana vastata sosiaalisesti hyväksyttäviä vastauksia (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

9 Yhteenveto ja pohdinta

Kiinnostukseni YMÄ-toimintaa kohtaan syntyi omakohtaisesta kokemuksestani, sillä olen toiminut MLL:n vapaaehtoisena maahanmuuttajaäidin ystävänä vuodesta 2016. Erilaiset kulttuurit ja monikulttuurisuuteen liittyvät teemat ovat kiinnostaneet minua aina. Olen myös itse asunut ulkomailla, tosin pysyvän maahanmuuton sijaan vaihto-opiskelijana ja au-pairina. Myös sosionomiopinnoissani olen keskittynyt paljon monikulttuurisuuteen. Maahanmuutto, naiseuden ja vanhemmuuden tukeminen sekä tasa-arvo ovat aihealueita, jotka ovat motivoineet minua läpi opintojeni. Oli siis luonnollista valita opinnäytetyöni tutkimuskohdeksi maahanmuuttajan kotoutumista tukeva toiminta. Pidän tärkeänä erilaisiin elämäntapoihin liittyvän tiedon tuottamista ja jakamista osana ennakkoluuloja ehkäisevää toimintaa.

Vaikuttaa siltä, että kaikki haastateltavat ovat saaneet ystävänsä avulla kosketusta kulttuuriin ja kieleen, kuten ovat toivoneetkin. Ystävien kanssa haastateltavat ovat päässeet keskustelemaan heitä pohdituttaneista asioista, jakamaan ajatuksia, oppimaan suomalaisista tavoista ja kulttuurista sekä saaneet tarvittaessa tukea. Kaikille on ollut tärkeää, että on olemassa joku, jonka kanssa voi keskustella ja jolta voi tarvittaessa pyytää apua esimerkiksi paikallisiin toimintatapoihin liittyvissä pulmissa. Osalle YMÄ-ystävyydestä on kehittynyt syvällinen ja läheinen ihmissuhde, toisille enemmän kaverisuhde, mutta sellaisenaan myös merkittävä. Kaikki eivät kokeneet ystävätoiminnan vaikuttaneen huomattavasti jokapäiväiseen elämäänsä, mutta siinäkin tapauksessa ystävän olemassaolo on nähty positiivisena lisänä elämään.

Kaikki haastateltavat kertoivat kielensä kehittyneen, kun he olivat päässeet käyttämään sitä säännöllisesti ystävänsä kanssa. Haastateltavat kertoivat myös oppineensa ystävänsä kautta suomalaista tapakulttuuria, pieniä arkisia asioita, jotka he ovat tottuneet tekemään toisin. Osa on ottanut vaikutteita suomalaisista tavoista ja huomannut näkemystensä esimerkiksi lastenkasvatuksesta muuttuneen. Kaikki pyrkivät sopeutumaan ja oppimaan suomalaista kulttuuria samalla omaa kulttuuritaustaansa kunnioittaen.

Kielen merkitys ihmissuhteessa on valtava, mutta sen roolia ei välttämättä edes tiedosteta, ennen kuin joudutaan tai päästään kommunikoimaan ilman yhteistä kieltä. Kielen opiskelu vaatii motivaatiota ja monesti juuri ihmissuhteiden onnistuminen ja mahdollistuminen motivoi. Kieli yhdistää ihmisyiden ja voi tuoda eri kulttuuri-, ikä- ja sukupuoliryhmiin kuuluvia ihmisiä yhteen, kuten haastateltava 3 ja haastateltava 1 kuvailivat.

Osa haastateltavista kokee, että suomalaisiin on ollut vaikeaa saada kontaktia arkisissa kohtaamisissa. Eräs haastateltava kuvaili erilaisen sosiaalisen ilmapiirin tuottamista haasteista sopeutumiseen. Hän kertoi, kuinka hänen tervehdyksiinsä ei vastattu tai häntä oudoksuttiin, kun hän halusi linja-autossa istua tuntemattoman ihmisen viereen ja tehdä tuttavuutta. Tämä oli tottunut kotimaassaan siihen, että ihmiset tervehtivät toisiaan, hymyilevät ja rupattelevat avoimemmin myös tuntemattomille.

Ystävöiminta on koettu merkitykselliseksi ja myönteiseksi tekijäksi osana elämää. Yksi haastatelluista sanoi toisaalta, että osa hänen kohtaamistaan maahan muuttaneista suhtautuu toimintaan varauksellisesti. Näillä ihmisillä ei ole omakohtaista kokemusta YMÄ-toiminnasta. He ovat epäilleet, etteivät suomalaiset ystävät ole toiminnassa aidosti mukana, vaan saattavat olla jopa rasisisia ja etsiä maahan muuttaneiden toiminnasta tai kodeista epäkohtia, joista kertoa ulkopuolisille. Tämä lienee myös yhteiskunnallinen haaste, johon olisi puututtava, jotta yleinen ilmapiiri muuttuisi. Tavoitteeksi olisi asetettava, että maahan muuttaneet voisivat lähtökohtaisesti kokea valtaväestön pitävän heitä valtaväestön kanssa samanarvoisina.

Integraatio on mahdollista vain yhteiskunnassa ja ympäristössä, joka hyväksyy kulttuurista moninaisuutta. Integraatio ja onnistunut kotoutuminen edellyttävät, että erilaiset maailmankatsomukset hyväksytään tasa-arvoisina ideologioina (Schubert 2013, 65–66). Parhaimmillaan YMÄ-toiminta voi toimia yhtenä integraation mahdollistajana tai ainakin sitä tukevana tekijänä. Aineiston perusteella kaikki haastatellut vaikuttavat pyrkivän integraatioon ja näkevät ystävöiminnan tukeneen tuota pyrkimystä.

Oman kulttuuritaustan ja uuden valtakulttuurin välinen tasapainottelu on väistämättä aina yksilöllinen ja monimuotoinen jatkuva prosessi. Käytän havainnollistamisen apuvälineenä John Berryn akkulturaatiostrategioita, joiden välillä maahan muuttaneet jossakin määrin tasapainottelevat, vaikka saattavatkin käyttää vahvasti yksittäistä strategiaa. Ihminen voi käyttää eri tilanteissa erilaista akkulturaatiostrategiaa, ja akkulturaatiostrategiat voivat vaihdella myös yksilön elämäntilanteen ja ympäristön mukaan. (Schubert 2013, 65-66.) Esimerkiksi haastateltava 3 oli ennen ystävänsä tapaamista hyvin yksinäinen ja eristäytynyt valtakulttuurista. Hänellä koetun yksinäisyyden lisäksi lapsettomuus oli suuri kotoutumista hidastava tekijä, sillä hän kertoi kokeneensa olonsa ulkopuoliseksi miehensä tuttavapiirissä ainoana lapsettomana. Hän tunsu, ettei saa vastakaikua tuttavallisuudelleen. Hän olisi halunnut muuttaa takaisin kotimaahansa. Hän eli osittain separaatio- ja marginalisaatiostrategioiden mukaan. Separatiostrategiassa korostetaan valtakulttuurista poikkeavia kulttuuripiirteitä ja koetaan erillisyyttä valtakulttuurista. Marginalisaatiostrategiassa ei koeta yhteyttä mihinkään kulttuuriryhmään, ja syrjäytymisen riski on suuri.

Lopulta haastateltava kuitenkin oppi kielen ja löysi YMÄ-toiminnan kautta läheisen valtaväestöön kuuluvan ystävän. Hänen elämäntyytyväisyytensä koheni muutenkin, kun hän sai lapsia. Ystävän, kielitaidon, työharjoittelujaksojen ja muiden kontaktien myötä hän on tukeutunut vahvemmin integraatiostrategiaan, jossa säilytetään sekä omaa kulttuuria että tullaan osaksi valtakulttuuria (Schubert 2013, 65–66). Hän vaalii omaa kulttuuritaustaansa ja käyttää äidinkieltään kotona perheensä kanssa, mutta on omaksunut esimerkiksi suomalaisen kahvittelukulttuurin ja ottanut vaikutteita lastenkasvatusmenetelmiin. Hän kertoi myös lapsensa olevan aktiivinen osa ystävätoimintaa.

Tuloksista ei voi tehdä suoranaisesti yleistäviä tulkintoja, sillä laadullinen tutkimus on aina osittain subjektiivinen, otanta oli pieni ja samaa tutkimusasetelmaa ei ole toistettu tai aihetta tutkittu riittävän perusteellisesti. Tutkimustulokset voidaan yhdistää kotoutumisen yhteiskunnalliseen viitekehykseen sikäli, että ulkopuolisuuden ja yhteiskunnallisen syrjäytymisen ehkäiseminen on merkityksellistä maahan muuttaneille. Maahan muuttaneiden ja valtaväestöön kuuluvien välinen ystävätoiminta tukee tällaista pyrkimystä.

Aihetta olisi mielenkiintoista tutkia enemmänkin. Mielestäni YMÄ-toiminnan merkitykset yksilötasolla ovat tärkeä tutkimuskohde, josta saadaan yksityiskohtaistakin tietoa ihmisten kokemusmaailmoista. Toisaalta myös laajempi kvantitatiivinen tutkimus, jossa nähtäisiin kokonaiskuva YMÄ-toiminnan vaikutuksista, olisi erittäin kiinnostava. Se olisi ennen muuta hyödyllinen toiminnan arvioimisen ja kehittämisen kannalta. Olisi myös kiinnostavaa saada tietoa YMÄ-toiminnan vaikutuksista muihin perheenjäseniin. Ovatko esimerkiksi lapset hyöttyneet toiminnasta suorasti ja/tai epäsuorasti suomalaisten leikkikavereiden tai äidin mahdollisesti lisääntyneen hyvinvoinnin kautta? Onko myös isä päässyt osalliseksi äidin YMÄ-toiminnan myötä mahdollisesti laajentuneeseen sosiaaliseen verkostoon? Entä onko parisuhde parantunut, kun äiti on saanut uutta elämänsisältöä YMÄ-toiminnasta?

Toimintaan voi kohdistua monenlaisia ennakkoluuloja, ja kielimuuri voi etenkin toiminnan alkuvaiheessa olla suuri. Ennakkoluulot ovat luonnollinen osa ihmisyyttä, ja niitä voidaan purkaa esimerkiksi tekemällä hyviä kokemuksia tunnetuksi. Lisää tutkimusta ja YMÄ-toiminnan tunnettuuden edistämistä tarvitaan, jotta kiinnostus toimintaa kohtaan lisääntyy ja ennakkoluulot vähenevät. Alkutekijöiden lisäksi henkilökemia ja elämäntilanteet määrittelevät lopulta hyvin paljon sitä, miten tiiviiksi ystävyysuhde muodostuu. Voidaan kuitenkin sanoa, että YMÄ-toiminta on tarpeellinen tukipilari muiden kotouttamistoimintojen lisänä.

Lähteet

Ahmad, A. 2019. Kokeellinen tutkimus etniseen alkuperään perustuvasta syrjinnästä suomalaisilla työmarkkinoilla. Teoksessa Villiina, K., Alitolppa-Niitamo, A. & Kaihovaara, A. Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019: Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. TEM oppaat ja muut julkaisut 2019:10. Helsinki: Työ- ja elinkeinoministeriö. 15–26. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa:

julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162005/TEM_oppaat_10_2019_Tutkimusartikkeleita_kotoutumisesta_20012020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Alitolppa-Niitamo, A. 2005. Maahanmuuttajataustaiset perheet ja hyvinvoinnin edellytykset. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A., Söderling, I. & Fågel, S. Olemme muuttaneet. Näkökulmia maahanmuuttoon, perheiden kotoutumiseen ja ammatillisen työn käytäntöihin. Helsinki: Väestöntutkimuslaitos ja kotipuu. 37–52.

Alitolppa-Niitamo, A. & Säävälä, M. 2013. Johdattelua kirjan teemoihin. Teoksessa: Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. ja Säävälä, M. Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. 5–12. Helsinki: Väestöliitto. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa:

vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/bb0c503e1cb96e5675db10cec4ff07f2/1528789386/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_final%202608%20%283%29.pdf#page=63

Anis, M. 2013. Sosiaalityö ja maahanmuuttajat. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. ja Säävälä, M. Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. 147–161. Helsinki: Väestöliitto. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa:

vaestoliitto-fi-bin.directo.fi/@Bin/bb0c503e1cb96e5675db10cec4ff07f2/1528789386/application/pdf/4715338/Olemme%20muuttaneet%20-%20ja%20kotoudumme_final%202608%20%283%29.pdf#page=63

Castaneda, A-E., Mäki-Opas, J., Jokela, S., Kivi, N., Lähteenmäki, M., Miettinen, T., Nieminen, S. ja Santalahti, P. 2018. Terveiden- ja hyvinvoinnin laitos. Pakolaisten mielenterveyden tukeminen Suomessa: PALOMA-käsikirja. www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/136193/7.8.PALOMA_KA%cc%88SIKIRJA_WEB.pdf?sequence=4&isAllowed=y

Cilenti, K., 2019. PALOMA-koulutus, Osa 5: Mielenterveyden voimavara- ja riskitekijöistä. Terveys- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu 9.12.2019. Saatavissa: thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/paloma-koulutus/osa-5

Eksote. Kotoutumisen kokemusasiantuntijat. Viitattu 09.09.2020. Saatavissa: www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/kotoutumisen-kokemusasiantuntijat/Sivut/default.aspx

Laki kotoutumisen edistämisestä 2010/1386. Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101386

Laki kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta 17.6.2011/746. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2011/20110746?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=laki%20kansainv%C3%A4list%C3%A4list%C3%A4%20suoja

Larja, L. 2019. Maahanmuuttajanaiset työmarkkinoilla ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Teoksessa Kotoutumisen kokonaiskatsaus 2019. Tutkimusartikkeleita kotoutumisesta. 28–41. Työ- ja elinkeinoministeriö. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/162005/TEM_oppaat_10_2019_Tutkimusartikkeleita_kotoutumisesta_20012020.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Heikkilä, T. 2005. Tilastollinen tutkimus. Helsinki: Edita Prima Oy.

Hiitola, J. & Peltola, M., 2018. Tuotettu ja koettu toiseus viranomaisten ja maahanmuuttotaustaisten vanhempien kohtaamisissa. Teoksessa Hiitola, J., Anis, M. & Turtiainen, K. Maahanmuutto, palvelut ja hyvinvointi. Kohtaamisissa kehittyviä käytäntöjä. Tampere: Vastapaino. 124–145.

Kananen, J. 2017. Laadullinen tutkimus pro graduna ja opinnäytetyönä. Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karayilan, S., Wallin, A. ym. 2017. Kotoutuen osaksi yhteisöä: maahanmuuttajien kertomuksia kotoutumisesta. Pro Gradu -tutkielma. Tampere: kasvatustieteiden tiedekunta. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/102952/kielitaito_-_avain_moneen_lukkoon_2017.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Kiiski, K. 2017. Etelä-Karjalan kotouttamisohjelma vuosille 2017–2020. Socom Oy. Viitattu 09.09.2020. Saatavissa: www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/Documents/Etel%c3%a4-Karjalan%20kotouttamisohjelma%202017-2020.pdf

Kuittinen, S. & Isojärvi, S. 2013. Vanhemmuus ja pienten lasten hoiva eri kulttuureissa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. ja Säävälä, M. 2013. Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto. 78–92.

Kupiainen. Naapuriäiti- toiminta on käynnistynyt Lappeenrannassa. Viitattu 07.09.2020. Saatavissa:

[www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/ajankohtaista/Documents/Naapuri%C3%A4iti_esittely%20\(002\).pdf](http://www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/maahanmuuttajat/ajankohtaista/Documents/Naapuri%C3%A4iti_esittely%20(002).pdf)

Maahanmuuttovirasto, 2020a. Tilastot. Ensimmäinen oleskelulupa Suomeen. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: tilastot.migri.fi/#applications/21205/59?start=588&end=599

Maahanmuuttovirasto, 2020b. Suomen kansalaisuus. Kielitaito. Viitattu 20.10.2020. Saatavissa: migri.fi/kielitaito

Maahanmuuttovirasto, 2019. Oleskelulupa. Perheenjäsenen luokse Suomeen. Viitattu 17.10.2019. Saatavissa: migri.fi/perheenjasenen-luokse-suomeen

MLL, Kaakkois-Suomen piiri, 2020. Ystäväksi maahanmuuttajaäidille. Viitattu: 31.01.2020. Saatavissa: kaakkois-suomenpiiri.mll.fi/perheille/ystavaksi-maahanmuuttajaaidille/

MLL, 2017. Organisaatio, MLL:n strategia. Viitattu: 31.01.2020. Saatavissa: www.mll.fi/tietoa-mllsta/organisaatio/mlln-strategia/

OECD, 2018. Finland must focus on integrating migrant women and their children to boost their contribution to the economy and society. Viitattu 04.09.2020. Saatavissa: www.oecd.org/finland/finland-must-focus-on-integrating-migrant-women-and-their-children-to-boost-their-contribution-to-the-economy-and-society.htm

Peltola, M. 2014. Kunnollisia perheitä. Maahanmuutto, sukupolvet ja yhteiskunnallinen asema. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.

Penttilä, H. 2020. VS: YMÄ oppari. Sähköpostiviesti. Vastaanottaja Katariina, O. Lähetetty 01.12.2020.

Pietikäinen, A. 2017. Joustava mieli tukena elämänsä kriiseissä. Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Punainen Risti, 2019. Kotoutumiskaari. Viitattu 18.12.2019. Saatavissa: rednet.punainenristi.fi/sites/rednet.mearra.com/files/tiedostolataukset/kotoutumiskaari%20%28su%29.pdf

Puusa, A. & Juuti, P., 2020. Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.

Qvarnström-Obrey, A-C., 2019. PALOMA-koulutus, Osa 11: Lasten, nuorten ja perheiden näkökulma. Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. Viitattu: 9.12.2019. Saatavissa: thl.fi/fi/web/maahanmuutto-ja-kulttuurinen-moninaisuus/tyon-tueksi/paloma-koulutus/osa-11

Rasilainen, L. 2016. Kotoutuminen kuntoon! Ehdotuksia kotoutumista tukevan koulutuksen parantamiseksi. Helsinki: Vihreä sivistysliitto ry.

Rask, S., Paavonen, A-M., ym. 2016. Primääriperheestä erossaolo on yhteydessä somalialais- ja kurditaustaisten maahanmuuttaja-aikuisten hyvinvointiin ja kotoutumiseen Suomessa. Yhteiskuntapolitiikka 81:3. Helsinki: Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos. 273–287. Viitattu: 10.09.2020. Saatavissa: www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130701/YP1603_Raskym.pdf?sequence=2&isAllowed=y

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka A.,2006. 3.3.2. Reliabiliteetti. KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Viitattu 07.10.2020. Saatavissa: www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L3_3_2.html

Salmi, M. & Närvi, J. 2017. Perhevapaat, talouskriisi ja sukupuolten tasa-arvo. THL:n raportti 4/2017. Tampere: Suomen yliopistopaino Oy. Viitattu 23.08.2019. Saatavissa: helda.helsinki.fi/handle/10138/230886?_ga=2.199195622.833620162.1529392157-825651249.1501301207

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Schubert, C. 2013. Kotoutumisen psykologiaa. Teoksessa Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. ja Säävälä, M. Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto. 63–77.

Sosiaalihuoltolaki 2014/1301. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20141301

Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020. Sosiaaliturvan kokonaisuudistus käynnistyy -komitean puheenjohtajaksi Pasi Moisio. Viitattu 19.2.2020. Saatavissa: stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/sosiaaliturvan-kokonaisuudistus-kaynnistyy-komitean-puheenjohtajaksi-pasi-moisio

Sutela, H. ja Larja, L. 2015. Yli puolet Suomen ulkomaalaistaustaisista muuttanut maahan perhesyistä. Ulkomaista syntyperää olevien työ ja hyvinvointi tutkimus 2014. Helsinki: Tilastokeskus. Viitattu 10.10.2019. Saatavissa: www.stat.fi/tup/maahanmuutto/art_2015-10-15_001.html

Suomen perustuslaki 11.6.1999/731. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731

Söderling, I. 2013. Maahanmuutto ja suomalaisten asenteet. Alitolppa-Niitamo, A. Fågel, S. ja Säävälä, M. Olemme muuttaneet -ja kotoudumme. Maahan muuttaneen kohtaaminen ammatillisessa työssä. Helsinki: Väestöliitto. 15–29.

Tampereen ammattikorkeakoulu, 2015. Moninaisuus minussa, sinussa ja meissä. Kotoutuminen uuteen yhteisöön. Viitattu: 21.10.2019. Saatavissa: moninaisuus.tamk.fi/kotoutuminen-uuteen-yhteisoon/2-kotoutuminen-ja-kotouttaminen-suomessa/

Tilastokeskus, 2017a. Ulkomaalaistaustaisten osuus kunnittain vuosina 1990–2016. Viitattu 23.08.2019. Saatavissa: pxnet2.stat.fi/explorer/Maahanmuuttajat_2017/kuntakartta.html

Tilastokeskus, 2017b. Maahanmuuttajataustaisen väestön sukupuolijakauma. Viitattu 23.08.2019. Saatavissa: www.stat.fi/tup/maahanmuutto/maahanmuuttajat-vaestossa.html#tab1485503695201_3

Työ- ja elinkeinoministeriö, 2020a. Järjestöjen toiminta tukee kotoutumista. Viitattu 07.09.2020. Saatavissa: kotouttaminen.fi/jarjestojen-tuki

Työ- ja elinkeinoministeriö 2020b. Lapset ja nuoret. Viitattu 05.09.2020. Saatavissa: kotouttaminen.fi/lapset-ja-nuoret

Ulkomaalaislaki 30.4.2004/301. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040301

Väestöliitto, 2008. Väestöntutkimuslaitoksen julkaisusarja D 46/2007, Helsinki. Martikainen, T. ja Tiilikainen, M. MAAHANMUUTTAJANAISET: Kotoutuminen, perhe ja työ.

Väestöliitto, 2020. Maahanmuuttajien määrä. Viitattu 31.08.2020. Saatavissa: www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja/maahanmuuttajat/maahanmuuttajien-maara/

Yhdenvertaisuuslaki 1325/2014. Viitattu 30.09.2020. Saatavissa: www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=yhdenvertaisuuslaki

Haastattelurunko

YMÄ-toiminta ja jokapäiväinen elämä:

Minkälaisia asioita olette tehneet ystäväsi kanssa?

Onko ystävätoiminnalla ollut vaikutuksia elämänlaatuusi? Minkälaisia?

Oletko huomannut toiminnan vaikuttaneen vanhemmuuteesi? Miten?

YMÄ-toiminta ja kieli:

Miten ystävätoiminta on vaikuttanut kielitaitosi kehittymiseen?

Minkälaisia haasteita kielimuuri on tuottanut?

YMÄ-toiminta ja osallisuus:

Onko ystävätoiminnalla ollut vaikutuksia sosiaaliseen elämääsi laajemmin? Minkälaisia?

Miten lapset on huomioitu toiminnassa?

YMÄ-toiminta ja kotoutuminen:

Onko oma elämäkatsomuksesi muuttunut, korostunut tai heikentynyt, ystävätoiminnan myötä?